

1620

התקשרות

מצורף גם
לשבועון
כפר חב"ד

201860 / Freidin Levi

כ' תשרי תשמ"ו

המים והיין: עם מה שמחים ב"שמחת בית השואבה"?
שיעור בלקוטי שיחות

לימוד קצר ש'הוכך' את היום כולו
התוועדות עם הרבי

כך נחגוג נכון את חג הסוכות ושמחת תורה
לוח חב"ד מורחב

ביאור פתגמו של הרבי מהר"ש שלימוד חסידות רבע שעה ביום פועל על היום כולו: מדוע רק רבע שעה? ואין זה מתקשר לפתגמו המפורסם שצריך ללכת 'מלכתחילה אריבער' [מלמעלה] • **התועדות עם הרבי**

מסע בזמן אל שמחת חג הסוכות בבית המקדש, מלמד אותנו על שתי גישות שונות לעבודת השם ומעניק לנו פשר למהותה של השמחה ב"זמן שמחתנו" • **שיעור בלקוטי שיחות**

הגיליון הבא ייצא לאור בעזרת השם לקראת שבת פרשת בראשית

נמצאים אנו לקראת זמן השיא של חודש החגים, ימי חג הסוכות ושמחת תורה - "זמן שמחתנו". בלב כל חסיד חרוטים מראות הקודש, זכרונות ותיאורים חיים, ממאורעות ימים אלו במחיצת הרבי, "אשרי עין ראתה כל אלו".

אנו תפילה כי את ימי החג נזכה לחגוג יחד עם משיח צדקינו בבית המקדש השלישי. אך בהתאם לתוכנית הגלות, אין ספק כי הדרך לחוות את ימי החג 'יחד עם הרבי' היא באמצעות לימוד המאמרים, השיחות וההתועדות של ימים אלו, והנהגה בהתאם להוראותיו והנהגותיו הקדושות.

חלק הארי של גיליון זה מוקדש ל'לוח חב"ד' בו מפורטים ההלכות, המנהגים וההנהגות לימים אלו. החל מבחירת ארבעת המינים ובניית הסוכה, ועד להכרזה "ויעקב הלך לדרכו" במוצאי שמחת תורה.

עקב אילוצי מיקום, נעדרו מגיליון זה חלק מהמדורים הקבועים. ה'התועדות עם הרבי' הוקדשה לתאריך הסמוך ביותר, י"ג תשרי, יום ההילולא של הרבי מהר"ש, וה'שיעור בלקוטי שיחות' הוקדש לשיחה יסודית בעניין שמחת בית השואבה, ששופכת אור גם עבורנו - מה סוד השמחה של החג.

מאחלים אנו לכל הקוראים חג שמח, ושנזכה לבוא משמחת החג ל"שמחת עולם על ראשם" בגאולה האמיתית והשלמה.

למנוי דיגיטלי ל'התקשרות':
chabadisrael.co.il/alonichabad

לוח חב"ד - 11 • שניים מקרא

ואחד תרגום - 22 • זמנים ושיעורי השבוע - 31

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
י"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב
עורך ראשי: שלום בלוי עריכה: הרב יוסף יצחק מרגליות
מ"ל: המרכז לעזרי שלוחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד
6084000 • ISSN 7474-0793 • גיליון 1620
לתגובות, הערות וחומרים לפרסום: HitkashrutEdit@gmail.com
התמונות מפורסמות באדיבות חברת JEM ותודתנו נתונה להם

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד
לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי
מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
צוקוללה"ה נבג"מ זי"ע

גם מי שיש לו רק רבע שעה ללימוד חסידות - יכול לפעול בכך על היום כולו!

ולפי זה מובן, שמאמר אדמו"ר המהר"ש אודות לימוד חסידות רבע שעה ביום, הרי זה רק בנוגע לפעולה של לימוד החסידות בעולם, שבשביל זה מספיק רבע שעה ביום; אבל לא בנוגע לעצם עניין לימוד החסידות, שצריך להיות לא רק כדי לפעול בעולם, אלא כדי להתקשר עם הקב"ה.

אך עדיין נשאלת השאלה: כאשר יהודי עסוק במשך רוב היום בלימוד ה'נגלה' שבתורה, או בעניין של "בכל דרכיך (דרכיו של האדם) דעה", ורק במשך רבע שעה ביום עוסק בלימוד החסידות - איך יפעל עליו לימוד החסידות להתקשר עם הקב"ה בכל משך היום?!

אך על זה ישנו המאמר הידוע של אדמו"ר מהר"ש (כפי ששמעתי מכבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר [הרי"צ]): 'העולם סבור שכאשר אי אפשר לילך מלמטה ("אָרונטער") אזי מדלגים מלמעלה ("אַריבער")', ואני אומר שצריך ללכת "מלכתחילה אַריבער".

ונקודת הדברים: שלא נוגע כלל המעמד ומצב שבו עמד לפני זה. אלא הוא עובד עבודתו באופן "מלכתחילה אַריבער", וממילא כל ההגבלות מתבטלים וכו'.

וכיון שכבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר אמר פתגם זה לרבים, וגם ציווה להדפיס זאת, הרי מובן שזוהי הוראה ששייכת גם למי שעיקר התעסקותו היא בענייני העולם, ונמצא במעמד ומצב ד"לכתחילה אָרונטער" [מלמטה] - שגם לו יש את הכוח והיכולת ללכת באופן של "לכתחילה אַריבער", כך, שיתבטלו אצלו כל ההגבלות כו'!

ובנוגע לענייננו: גם מי שנמצא בדרגה של לימוד החסידות במשך רבע שעה בלבד, יש בכוחו לפעול שכל ענייניו יהיו חדורים ברבע השעה של לימוד החסידות!

ובכוחו אף להגיע לדרגה הכי נעלית של לימוד החסידות - שהוא עניין ההתקשרות עם הקב"ה באופן הכי עמוק, ועד שבכל ענייניו נרגש בגילוי ש"ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר", ועד שהכול הוא אלוקות - "אין עוד מלבדו".

ידוע הפתגם של אדמו"ר מהר"ש, בעל ההילולא של י"ג תשרי - ש'רבע השעה במשך היום שבה לומדים חסידות, צריכה להתפשט על כל עשרים וארבע שעות היום, ועל ידי זה נעשה היום כולו "יום חסידי".

פתגם זה דורש ביאור: הלא רבע שעה זהו זמן מועט ביותר. ולכאורה, לימוד החסידות צריך להיות יותר מאשר במשך רבע שעה בלבד?!

ובמיוחד, שגם על פי שולחן ערוך צריך להיות לימוד החסידות לזמן ארוך יותר מרבע שעה. כי הלא נפסק להלכה שלפני התפילה צריך להתבונן "בגדלות הא-ל ובשפלות האדם". וכיון שמתפללים שלוש פעמים בכל יום, צריכה להיות התבוננות זו גם כן שלוש פעמים בכל יום - לפני כל תפילה.

וכיון שכל יהודי צריך ורוצה לקיים את ציווי השולחן ערוך, הרי מובן, שלא מספיק ללימוד חסידות רק רבע שעה ביום, כלומר, חמש דקות לפני כל תפילה, שהרי אין זה משך זמן מספיק עבור התבוננות כזו...

הביאור בזה:

עיקר עניין התורה הוא לא בכך שהיא פועלת באדם ובעולם; אלא עיקרה הוא בכך שהיא חוכמתו יתברך. וכאשר יהודי לומד תורה הרי הוא זוכה להתחבר לקב"ה, כפי שהוא למעלה מעלה מן העולם - "כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו".

וכך גם בנוגע ללימוד החסידות: לימוד החסידות אמנם פועל בעולם, וכאמור לעיל, שאפילו לימוד של רבע שעה ביום, פועל בכל משך היממה, שכל עשרים וארבע השעות נעשים חדורים בלימוד החסידות. ולא רק ה'זמן' אלא גם ה'מקום' - שפעולתו בחלקו בעולם נעשית אף היא חדורה בלימוד החסידות.

אך למרות זאת, לא זהו עיקר עניין לימוד החסידות. עיקר עניין לימוד החסידות הוא בכך שהיא חוכמתו יתברך, שבלימודה מתקשרים עם הקב"ה, שזהו עניין נעלה יותר ב'אין ערוך' ביחס לפעולה של הלימוד בעולם.

סיבה למסיבה

עם צאת יום הכיפורים, בבת אחת, מתחילים ימי השמחה, וניגון של "ושמחת בחגך" מתחיל להתנגן לנו בראש. בונים סוכה, רוכשים ארבעת המינים והנה כבר מתחילים להם שבעה ימים תמימים בהם אנו מצווים לשמוח. לשמוח עם הלולב והאתרוג ביום, ולשמוח בשמחת בית השואבה בלילה. בין לבין, סעודות והתועדויות חסידיות מרוממות מתקיימות בסוכה ומגביהות את השמחה עוד כמה טפחים מעל הקרקע.

לא לחינם אנו מגדירים בתפילה את חג הסוכות כ"זמן שמחתנו". זוהי הרי תמצית מהותו של החג, השמחה.

יש מי שאצלם השמחה האמיתית בעבודת השם היא טבעית ואוטנטית. כשצופים בוידאו של הרבי בעת שמחה, אפשר לראות בצורה מוחשית מהי שמחה של מצווה ושל עבודת השם. כך גם כשפוגשים חסידים שחיים בצורה מרוממת, וגם יהודים פשוטים, 'יהודים של פעם', שרצים לדבר מצווה בפשטות ובתמימות כשליבם מלא שמחה על עצם הזכות להיות יהודי ולעשות את רצון השם.

אך רובנו זקוקים למשהו שיעניק לנו פשר לשמחה. קשה לנו לשמוח סתם כך. גם באירועי שמחה מובנים מאליהם, כמו בחתונה, בברית או ביומולדת, אנחנו מצפים למישהו שיגיד כמה מילים כדי לבטא את הסיבה למסיבה. שידבר על הזכות הגדולה להקים בית בישראל, על האושר להמשיך את שרשרת הדורות, על הזכות להיות שליח של השם כאן בעולם. שיכניס קצת היגיון בשמחה, כדי שנזדהה איתה בליבנו.

גם בשמחת ה"ושמחת" של חג הסוכות. הרי לא מצפים מאיתנו להסתפק בשמחה שטחית או מלאכותית. שנפעיל מוזיקה, נביא חברים, נגיש בשר ויין ונשמח 'על ריק', ללא משמעות פנימית. בוודאי שהכוונה היא לשמוח בשמחת השם, בשמחה מלאה בתוכן ובעומק רוחני.

אם כן, מהו פשר השמחה בחג הסוכות? על מה אנו שמחים? מה אנו צריכים לומר לעצמנו כדי שהלב שלנו יתחיל לנתר משמחה, ויפעיל את הרגליים שירקדו באושר?

בשיחה זו הרבי מעמיק להסביר את פשר שמחת חג הסוכות, ומראה לנו כיצד כל אחד מאיתנו יכול לחוש את אותה שמחה פנימית, ולשאוב ממנה חיות ושמחה לעבודת השם לאורך השנה כולה.

השמחה במקדש

כדי להבין את מהות שמחת החג, עלינו לחזור כאלפיים שנה לאחור, אל הימים בהם עמד בית המקדש בתפארתו, וחגיגות חג הסוכות נחגגו בו יחד עם כל עולי הרגל.

כך נאמר במשנה במסכת סוכה¹:

שיעור
בלקוטי
שיחור

מצווה של שמחה

מסע בזמן אל שמחת חג הסוכות בבית המקדש, מלמד אותנו על שתי גישות שונות לעבודת השם ומעניק לנו פשר למהותה של השמחה ב"זמן שמחתנו".

השיחה המלאה - בלקוטי שיחות, חלק ב, שיחה לחג הסוכות

על פרשיות השבוע. חנים ומונחים
עורכים:
הרב דויד אולידורט
הרב ישראל אריה ליב רבינוביץ
סניאורסאהן
מלונאוויטש
ספר ראשון - כך ראשון
בראשית

1. ה, א.

אָמרוּ: כָּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה שְׁמַחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, לֹא רָאָה שְׁמַחַת מִיָּמָיו.

שמחת בית השואבה הייתה מוקד השמחה העיקרי בבית המקדש בחג הסוכות. מדובר על חגיגה פומבית וציבורית עם מוזיקה, ריקודים ומופעי אש, שהתקיימה בבית המקדש מדי לילה מלילות חג הסוכות, ונמשכה כל הלילה.

לקראת הבוקר היו הולכים כל החוגגים בשיירה למעיין הגיחון כדי לשאוב מים. את המים השאובים מהמעין היו מנסכים (יוצקים) על גבי המזבח בבוקר, עם הקרבת התמיד של שחר.

ניסוך המים היה הטקס שעמד במרכז החגיגה, ומתברר שמאחוריו מסתתר סיפור מרתק.

אם נחפש בתורה, לא נמצא פסוק שאומר לנסך מים על גבי המזבח. בהקרבת קורבן היו מנסכים יין על המזבח, וזה כתוב במפורש בתורה². אבל ניסוך המים לא מופיע בשום מקום. חז"ל קיבלו זאת במסורת ממשה רבינו שעברה מדור לדור, שבחג הסוכות מנסכים מים על גבי המזבח, ואף מצאו לכך רמז מעיין בפסוקים.

בסוף ימי בית שני קמה כת חדשה אשר פרשה מעם ישראל, כת הצדוקים. הצדוקים לא קיבלו את סמכותם של חז"ל, ולא הסכימו עם המנהגים וההוראות של חז"ל שלא כתובים במפורש בתורה. הם נצמדו לתורה שבכתב, ועשו בדיוק את מה שכתוב בה ברמת הפשט, בלי רמזים ובלי דרשות.

גם לניסוך המים בחג הסוכות בבית המקדש התנגדו הצדוקים, כמובן. המשנה³ מתארת מנהג חדש שצמח באותן שנים, בגלל מעלליהם של הצדוקים:

לְמַנְסֵךְ אוֹמְרִים לוֹ: הִנֵּה יָדְךָ!

שֶׁפַּעַם אַחַת נִסָּךְ אֶחָד עַל גְּבִי רִגְלָיו, וְרִגְמוּהוּ כָּל הָעָם בְּאַתְרוּגְיָהן.

מדובר על מקרה לא נעים שאירע כאשר הכוהן המנסך היה צדוקי בעצמו, ובמקום לשפוך את המים השאובים לספל מיוחד שהיה מקובע על המזבח, הוא שפך אותם על רגליו. ההתרחשות הזו עוררה זעם בקהל, ואנשים החלו לסקול אותו

באתרוגים שלהם (ניזכר שמדובר על הבקרים של חג הסוכות, בהם גם מקיימים את מצוות נטילת ארבעת המינים).

כדי לוודא שהכוהן לא חוזר על אותה טעות אלא נשמע לדברי חכמים, מאז אותה תקרית הקהל היה צועק לכוהן המנסך: "הגבה ידך", הרם את היד גבוה, כדי שנראה שאתה שופך את המים אל תוך הספל.

הרבי מעלה מספר שאלות על אותה תקרית האתרוגים:

בהשקפה ראשונה, כמה עניינים כאן אינם מובנים:

(א) כיוון שהצדוקים אינם מודים בניסוך המים - לא היה לצדוקי לנסך כלל, ולמה ניסך על גבי רגליו?

(ב) שינוי בעבודה עונשו מיתה בידי שמיים, או שהדבר מסור לקנאים. ואם כן, למה רגמוהו כל העם?

קודם כל, הלא הצדוקים כופרים בעצם ההלכה של ניסוך המים, ומתנגדים לנוהג הזה מבחינה אידיאולוגית. אם כך, מדוע אותו כוהן צדוקי כן ניסך את המים, רק שפך אותם על רגליו במקום אל תוך הספל הייעודי?

ומצד שני, מדוע הציבור כולו רגם את אותו כהן באתרוגים? אם הכוהן עבר על נהלי העבודה בבית המקדש, הוא יקבל את עונשו משמיים. למה "כל העם" צריך לטפל בו?

ניתן היה להסביר את הדברים בפשטות, ולומר שהסיפור כולו מתאר רגע של התפרצות לא מתוכננת. הכהן הצדוקי מלכתחילה לא רצה לנסך את המים, וברגע האחרון החליט 'לעשות דווקא' כדי להראות שהוא כופר במנהג שהכניסו חז"ל. בתגובה, כל הקהל שנכח במקום התפרץ בזעם, ואנשים החלו להשליך עליו את מה שהיה להם ביד באותו רגע.

אך הרבי מלמד אותנו איך לומדים תורה. המשנה מספרת לנו את הסיפור עם כל הפרטים, כדי שנלמד ממנו שיעור חשוב בעבודת השם, ולכל פרט בסיפור יש משמעות בשיעור הזה - כפי שנלמד מיד.

התנועה הצדוקית

כשאנחנו שומעים על הצדוקים של אז, כמו גם

2. במדבר, טו, א ואילך.

3. שם, טז.

ונזכה להבין את פשרם. אבל מה שלא משתנה זה שלעולם לא שמים את השכל וההבנה האישית כבסיס לעבודת השם. התשתית לכול היא לציית, לקיים בנאמנות וב"קבלת עול" את מה שהשם אמר, כפי שרבותינו ואבותינו מסרו לנו, בין אם זה מקובל עלינו ומוצא חן בעינינו ובין אם לאו.

יותר מזה: "קבלת עול" היא ערך, היא אידיאל נעלה בעבודת השם. כמה שלא נבין ונדע, יש בתורה דברים נשגבים שאיננו מבינים ואולי גם לא נבין לעולם. לא בגלל בעיה כזו או אחרת, אלא משום שהם לא נועדו לכך שנתפוס אותם בשכלנו הקטן. ובכל זאת, אנו מקיימים אותם - לא מפני שכך יפה, הגיוני ומוסרי. אלא כי כך השם ציווה, ואנחנו מצייתים לו.

זהו לא כורח, זוהי שאיפה. לעשות את רצון השם רק כמו עבד שמבצע את הוראות אדונו. משום שהאמת היא שהקדוש ברוך הוא אינסופי, ולנו כנבראים אין שום יומרה 'להבין אותו' ולתפוס את התורה האלוהית בשכלנו כפי שהיא באמת. זהו ערך נעלה ביותר עבור יהודי, לעשות את רצון השם כמו שעבד מבצע את הוראות אדונו. פשוט כי זו הדרך היחידה להתחבר באמת אל הקדוש ברוך הוא האינסופי.

מאיפה צמחה פתאום תנועת ה'צדוקיות'? איך לפתע התעוררה קבוצה של יהודים שמחליטה פתאום לבחון את הדברים מחדש, ולפרש את הפסוקים לפי ראות עיניה? מה גורם ליהודי לפקפק במסורת, ובכוחות עצמו ללמוד מחדש את הפסוק "ממחרת השבת", לבדוק מחדש מהי מצוות תפילין, ולברר שוב מהו "פרי עץ הדר"?

התנועה הזו קמה מתוך גישה יהירה וגאונית, שגורמת לאדם לחשוב שהשכל שלו הוא הכול. זו קונספציה שאומרת שרק ההיגיון שלי יקבע מהי האמת ואין צורך להתנהג. הצדוקים מאמינים שהתורה קדושה ונכתבה מפי השם, אבל הפרשנות של הכתובים מסורה להיגיון האישי שלי, ומה שלא מסתדר - צריך לשנות. ככה בועטים במסורת ומבטלים את עצם הנאמנות למושג "ככה עושים משום שכך לימדו אותנו".

הטעות הזו קיימת גם בימינו. מדי פעם צצים להם 'הוגים', 'אנשי חינוך' או אפילו 'רבנים' למיניהם, שמנסים ללמוד את התורה במשקפיים מודרניים ולא בצורה המסורתית. לדעתם, צריך לאמץ חלקים מסוימים מהדת שנראים להם מוסריים וטובים, אך להסתייג ממה שלא מבינים. זהו שידור חוזר של הטעות הצדוקית.

על קבוצות דומות בימינו שקוראות את התנ"ך באופן עצמאי ולא בצורה מסורתית, אנחנו נוטים לתפוס אותם ככיתות מוזרות שעולמן רחוק לגמרי מעולמנו. אבל האמת היא שגם בתוכנו, בתוך הלב של כל אחד ואחד, מסתתר קול שמשמיע טענה דומה לטענה הצדוקית, כפי שנראה בהמשך.

לכן, כדי להתחיל להבין את הסיפור, אנחנו צריכים קודם כל לדעת מי הם באמת הצדוקים ומה הייתה ליבת הטענה שלהם.

נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

שיטת הצדוקים הייתה שתפיסת התורה היא על פי שכל. ומטעם זה לא היו מודים במסורת חז"ל.

האמת היא הרי שמשש קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו', עד שכל ההלכות שנפסקו בשולחן ערוך וכן שאר הספרים שנתקבלו בישראל, אין להרהר אחריהן. אומנם יש להשתדל להבין עד מקום שיד השכל מגעת, אבל גם מה שאין האדם מבין, עליו לקיים כפי שכתוב.

אבל הצדוקים טענו, שכיוון שהתורה "לא בשמיים היא", צריך כל אחד לתפוס את התורה לפי שכלו.

מי היו הצדוקים? ברמת הפשט, הם לא האמינו בתורה שבעל פה, רק בתורה שבכתב. אנו נוטים להניח שהטעות שלהם נבעה מתוך חיפוש אחר אותנטיות, כאילו עניין אותם רק דבר השם ה'נקי', ללא פרשנות והתערבות של בני אדם, גדולים ככל שיהיו.

אבל אם רק נחשוב על זה שוב, נגלה שהאמת הפוכה בדיוק.

במשך למעלה מאלפיים שנה, עם ישראל מקיים את התורה בדיוק כפי שעברה במסורה מדור לדור. זאת, למרות שלא כל דבר נראה כפרשנות פשוטה והגיונית למה שכתוב בפסוקים. כי ביסודו של דבר עומדת ההכרה בכך שאנחנו לא מבינים הכול. משה רבינו ידע לפרש את התורה בצורה הנכונה כפי ששמע מפי השם, ולפעמים זה נותר מעבר לתפיסת ההיגיון שלנו.

אומנם במשך כל השנים הללו יהודים לומדים תורה כל הזמן, מתוך רצון להבין ולהתחבר, מתוך שאיפה שהמצוות והחוקים יסתדרו לנו בראש

היררכיה ואליטיזם. כי רק מי שבאמת מבין, יכול לקבוע איך אלו ש'לא מבינים' צריכים להתנהג.

מים ויין

תפיסת העולם הזו של הצדוקים היא שעמדה מאחורי ההתנגדות שלהם לניסוך המים. זו לא הייתה רק התנגדות עקרונית-הלכתית שגורסת ש"מה שלא כתוב - לא קיים". זו הייתה התנגדות תוכנית למושג של "ניסוך מים", בגלל מה שהפעולה הזו מסמלת.

מדוע? - נקרא את ההסבר בלשונו של הרבי:

החילוק שבין יין למים הוא:

יין יש לו טעם וערבות, אבל מים לבדם אין בהם ערבות.

ולכן מצינו שעל שתיית יין חייב אדם לברך תמיד. כי כיוון שיש לו טעם, הרי לעולם יש בשתייתו הרגשת טעם וערבות. אבל על מים אין צריך לברך אלא השותה מים לצמא דווקא, שרק אז יש לו טעם בשתיית המים.

וכשם שבחיי הגוף ישנם יין ומים, כמו כן ישנם שני האופנים בחיי הנשמה: עבודה על פי טעם ודעת נקראת יין, כיון שיש בה תענוג; ועבודה מצד קבלת עול נקראת מים, כיון שמצד עצמה אין בה תענוג.

ולכן, לניסוך היין, שעניינו הבנה והשגה - הסכימו. אבל לניסוך המים, שענינו קבלת עול - התנגדו.

המים והיין מסמלים שתי תנועות נפשיות בחיים, וכך גם בעבודת השם:

המים הם שקופים, לא רק במראה אלא גם בטעם. אף אחד לא משתכר ממים בטעם מיוחד או מסתחרר מריחם של המים... הם משקה שמאופיין בפשטות.

יש לזה ביטוי מוחשי בהלכה. ברכה לפני האכילה והשתייה נקראת "ברכת הנהנין". כלומר, מברכים אותה על ההנאה החושית מהמאכל. כאשר אדם שותה מים כדי לבלוע גלולה או רק כדי להעביר טעם חריף או מלוח, הוא לא צריך לברך על המים, שכן הוא לא נהנה מעצם השתייה

אם כן, ליבת הטיעון של הצדוקים היא הכפירה במוסכמות, בציות, ב"קבלת עול" לדבר השם שגדול ממך.

אך כאן עלינו להוסיף דיוק חשוב:

לשיטתם, נשים ועמי הארץ, וכן בעלי עסקים ששכלם טרוד בעסק ולא בתורה, אכן מוכרחים להתנהג לפי ההוראות שמקבלים.

אבל מורי ההוראות עצמם, בהיותם עוסקים בתורה, הרי הם - לשיטת הצדוקים - אינם צריכים להיות בטלים למסורת חכמים, כיוון שגם הם בעצמם עוסקים בתורה.

הצדוקים לא שללו לחלוטין את עצם המושג של סמכות ומסורת. גם הם הבינו שאיכר פשוט שלא יודע לקרוא, או יהודי במצרים שלא יודע עברית, חייב לסמוך על החכמים שבאותו דור שיקראו בשבילו את התנ"ך ויסכמו לו מה צריך לעשות וכיצד צריך לנהוג. אבל הם ראו בזה כורח המציאות בלבד, ולא ערך חיובי ובוודאי שלא יסוד בהשקפה ובאמונה.

לכן, לשיטת הצדוקים - מי שמספיק אינטליגנט בעצמו, שיוודע ומוכן לקרוא טקסט כמו שצריך, לחקור ולהבין בעצמו את התורה, לא זקוק לשום תיווך ולא לקבל מרות הלכתית של אף אחד. הוא יכול בדיוק כמו כל רב מוסמך לפענח בעצמו את ההלכות, בלי לפתוח שולחן ערוך ובלי לשאול רב גדול ממנו מה הפירוש או מה ההלכה.

במילים אחרות: "קבלת עול", אמרו הצדוקים, זה להמון העם, רק לבורים ועמי הארץ, 'לעמך' הפשוטים שלא מסוגלים לשמור את התורה ולנהל חיים יהודיים בלי חכמים שינחו אותם ויצילו אותם מטעויות ומשגיאות. אבל זה ממש לא עניין לאליטות, לתלמידי החכמים ולשכבת האינטליגנציה. הם יכולים לבד, ללמוד את התורה איך שמסתדר להם בהיגיון.

במחשבה נוספת, אפשר לראות שגם הטיעון הזה בנוי על אותה יהירות ואגוצנטריות. אם העיקר הוא הנאמנות למסורת שקיבלנו מדור לדור, זה לא משנה כמה אתה חכם. גם הגאון הגדול ביותר מחויב להלכה כפי שהיא, בדיוק כמו מי שיושב בספסלים האחוריים בבית המדרש. אבל אם הכול בנוי על ההבנה שלי, ברור שנוצרת

אבל "ניסך על גבי רגליו", פירוש, שממנו יבואו הוראות בדרך קבלת עול ל"ש מאות אלף רגלי העם".

ניסוך המים על הרגליים לא נועד רק להביע ביזוי וזלזול במסורת חז"ל, אלא להעביר מסר ולומר: "גם אני כצדוקי מוכן לקבל את המושג ציות ו"קבלת עול". אבל זה נכון רק בשביל המון העם, הבורים והאנאלפביתים. לא בשבילי. אנחנו החכמים, המלומדים והמשכילים - לא צריכים את זה".

ניתן להבחין עד כמה גדולה הכפירה של הצדוקים ב"קבלת עול" כערך טהור של ענווה וביטול. הרי הם הראשונים שמתנגדים לקבלת סמכות אוטומטית. אבל פה, כשזה מגיע למעמד שלהם עצמם, פתאום "קבלת עול" היא ערך. כשמדובר על 'רגליים', על אנשים פשוטים ולא משכילים וגאונים - ה"מים" כן מקבלים מקום. גם זה מזכיר תופעות מוכרות מהעידן שלנו...

"כל העם"

משהבנו מה ניסה להביע אותו כוהן בניסוך המים על רגליו, נוכל להבין את התגובה של הקהל בבית המקדש למעשהו:

ולכן "רגמוהו כל העם" - לא הכוהנים, אלא פשוטי העם דווקא.

בעלי השגה - הגם שהיסוד לעבודתם הוא קבלת עול, מכל מקום, כיוון שיש בהם כוח השכל, הנה בשעה שבא אדם וטוען שאין צורך בקבלת עול אלא די בשכל - קשה עליהם להשיב לו דבר, כי אצלם אין ניכר ומורגש כל כך זה ששכל בלבד אינו מספיק.

אבל פשוטי העם דווקא - בשמעם את הטענה שאין צורך בקבלת עול, הרגישו מיד שזהו היפך רצון העליון.

האנשים החכמים שבעם, הם אלו שיכלו 'להתבלבל' מטענותיו של הצדוקי. הם שלמדו והעמיקו, בנגלה ובחסידיהם, מבינים את התועלת וההיגיון של חלק מהמצוות. ובאופן אירוני, דווקא הם עלולים לטעות ולחשוב שאולי באמת ההיגיון, ה'טעם' והריח בעבודת השם הם העיקר ולא הציות ב"קבלת עול".

שלהם. רק אם הוא שותה מים ממותקים, עליו לברך גם במקרה כזה, כי החך נהנה מטעמם של המים.

היין הוא קיצוני לצד השני. הוא מיוצר לשם הנאה ותענוג. לא שותים יין לרוויה או כדי לבלוע כדור. היין הוא משקה שמעורר את החושים, מגרה את בלוטות הטעם בטעמו העמוק והעשיר, וגם הריח שלו מתפשט ומעורר גירוי.

בעבודת השם, היין והמים מייצגים שתי צורות של קיום המצוות. כאשר אדם מקיים מצווה וחש בכך טעם והנאה, משמעות וסיפוק - עבודת השם שלו דומה לשתיית יין. עבודה כזו נקראת בלשון החסידות "עבודה על פי טעם ודעת". הוא עושה אותה עם כל החושים, מתוך הבנה, הזדהות ותחושת חוויה ועונג חושי.

לעומת זאת, כאשר יהודי מקיים את ההלכה רק מפני שהוא מוכרח לעשות זאת, כי הוא חייב לשמוע בקול השם - זה דומה לשתיית מים כדי לבלוע תרופה. זו לא שתייה בשביל להתענג מכל שלוק, אלא שתייה הכרחית. עבודת השם כזו נקראת "קבלת עול", נטולת הנאה ועונג.

בדיוק לכן, הצדוקים לא יכלו להכיל את המצווה המסורתית של ניסוך מים על גבי המזבח. כי הם לא היו מוכנים להכיר בעצם המושג של "קבלת עול", של ציות לקדוש ברוך הוא 'בלי טעם ובלי ריח' כערך חיובי, כאידאל שיש לשאוף אליו.

הצדוקים נעמדו על רגליהם האחוריות מול הטענה שיש משהו בעבודת השם שמגיעה דווקא מתוך "מים", מתוך הכרה בכך שכמה שאני לא מבין ויודע, לעולם לא אוכל לתפוס באמת את רצונו וחוכמתו של הקדוש ברוך הוא, ולכן יש מעלה מיוחדת דווקא בקיום המצוות בדרך של "קבלת עול" ו'שתיית מים'.

כפי שכבר הסברנו, המקסימום שהם יכלו להסכים לו זה ש"קבלת עול" היא אילוף שחייבים להשתמש בו בלית ברירה כדי לחנך את "העם". וזה מה שמסביר לנו מדוע אותו כוהן צדוקי לא שפך את המים על הרצפה או לא נמנע מלנסך אותם בכלל, אלא שפך אותם אך דווקא על רגליו:

**וזהו שניסך הצדוקי על גבי רגליו:
הוא בעצמו, להיותו כוהן במקדש ומשרת את השם⁴, אינו זקוק לקבלת עול.**

4. ראש השנה כה, ב.

זהו אידיאל לעבוד את השם דווקא מתוך "קבלת עול"?

אפשר אפילו לשאול: האם אין בזה משום החמצה של 'טעם החיים'? האם כאשר מבססים את כל עבודת השם על "קבלת עול", זה לא עלול 'לייבש' אותנו לגמרי, ליטול מאתנו את החוויה, את החיות ואת העונג ברוחניות?
נקרא את ההסבר בלשונו של הרבי:

כשם שבנוגע למים מצינו שהשותה מים לצמא מברך כו', כי מצד הצימאון הוא חש ערבות גם במים - כן הוא גם בקבלת עול:

בשעה שהאדם מתבונן בעניין ירדת נשמתו למטה, שירדה "מאיגרא רמה לבירא עמיקתא" [מגג גבוה לבור עמוק] - אזי הוא בא לידי מסקנה שלמרות היותו "גדול" בחכמה ובהשגה, הרי אין לזה שום ערך כלל ביחס למצב שבו עמדה נשמתו קודם ירדתה.

ומצד זה נעשה אצלו צימאון לאלוקות, וצימאון זה מעורר בו ביטול של קבלת עול. ואז, למרות שקבלת עול הוא ענין שמצד עצמו אין בו עונג וערבות, מכל מקום - מצד הצימאון, גם הקבלת עול היא מתוך ריבוי תענוג וחיות. ואדרבה, הערבות והשמחה שבקבלת עול היא גדולה יותר מהשמחה שמצד השגה.

וזהו שעיקר השמחה היה בניסוך המים דווקא. ועד כדי כך גדלה השמחה, ש"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו".

דיברנו על כך ששתיית מים נטולי טעם בשביל צורך כמו בליעת גלולה, לא נחשבת הנאה. כאן צריך להזכיר את ההלכה הבסיסית: כאשר שותים מים כדי להרוות צמא, זה לא משנה מה טעמם של המים. גם אם המים נקיים, לא ממותקים וללא טעמים, מברכים עליהם "שהכול נהיה בדברו". כי שתייה בצימאון היא בהחלט הנאה חושית.

נכון ששתיית מים אינה מענגת כמו לגימת יין. כאשר אדם יושב בסעודה ואוכל בשר טוב, הוא

אבל אצל המון העם, אצל האנשים הפשוטים, לא הייתה שום התלבטות ושום דילמה. התשובה של "כל העם" לצדוקי הייתה ברורה. הם מיד רגמו אותו באתרוגים, כדי לומר לו: אנחנו מבינים היטב את המעלה של המים, את הערך שבציות לקדוש ברוך הוא.

הצדוקי שבר

כשאנחנו קוראים על טעותם של הצדוקים, אנו דוחים אותה כמופרכת מיסודה ומבינים מיד שמדובר ביהודים שסטו מן הדרך. אבל לא סתם המשנה מספרת לנו את הסיפור על הכוהן הצדוקי שניסך את המים על רגליו. כי האמת היא שיש קול כזה גם בתוכנו, ועלינו לדעת להכיר אותו ולהתמודד אתו.

אנחנו מקיימים את כל המצוות, כולל את מה שנראה מוזר ולא הגיוני, אבל בסוף אנחנו סומכים על כך שיש טעם 'מאחורה'. שהרמב"ם בוודאי הבין למה שחיטה היא פעולה מוסרית, שרש"י בטח ידע למה זה הגיוני לעשות כפרות על תרנגול, ושם המהר"ל מפראג היה חי בימינו הוא בטח היה יכול להסביר לנו למה נשים לא מצטרפות למניין.

מבחינתנו, הפרדה בין בשר לחלב או דיני טומאה וטהרה, זה כמו לעלות על מטוס מתוך ביטחון שהטייס יודע מה הוא עושה ויצליח להמריא ולהנחית אותנו בשלום, או כמו להיכנס לניתוח אצל רופא עם מוניטין מעולים. אנחנו לא מבינים הכול ובכל זאת מצייתים להשם, אבל שואפים להיות כמו אותו צדיק גדול שבעינינו "באמת מבין" ויודע את הטעמים והסודות שמאחורי המצוות.

אלא שהגישה הזו היא טעות צדוקית. היא יושבת על עקרון לפיו השכל הישר וההגיון הטבעי הם העיקר והבסיס. לפי התפיסה הזו, עלינו ללמוד עוד ועוד כדי להתגבר על הפער שבין ההבנה שלנו לבין המצוות. וזוהי שגיאה חמורה. התורה מצווה אותנו לנסך את המים, לקדש את הציות ואת "קבלת העול" מתוך ידיעה מוחלטת שיש לקיים את רצון השם גם, ואולי אפילו דווקא, כשזה לא 'יושב' לנו טוב בראש ובלב, אלא אך ורק משום שכך הוא רצה וציווה.

טעם המים

עדיין נותר לנו להבין דבר יסודי: מדוע באמת התורה מצווה אותנו על "ניסוך המים"? למה

השם. שכן הציות יושב על הכרה שמדובר כאן בחיבור אל האלוקות, אל האינסוף - שהדרך היחידה לדבוק בו היא לבטל את עצמך, לשים בצד את כל ההבנות והנחות היסוד שלך ולהתמסר אל השם.

אנו מגלים כאן תובנה עצומה: הסוד לשמחה בעבודת השם הוא לא להבין יותר, אלא להיות רגישים יותר, לשים לב יותר אל הנשמה. ככל שנרגיש יותר את צימאונה של הנשמה לחזור ולחיות חיים של אלוקות, כך נמשך יותר ללימוד תורה ולקיום המצוות, ובצורה כזו שהן אלו שייתנו לנו חיים ושבהן נחוש את טעם החיים.

זהו הסוד הגדול של "זמן שמחתנו", שמלמד אותנו על שמחה בעבודת השם בכלל.

השמחה הגדולה ביותר, מלמד אותנו חג הסוכות, היא דווקא ב"ניסוך המים" - בקיום המצוות בפשטותן כפי שהן, מצוות שציווה אותנו השם.

השמחה בחג הסוכות היא על עצם הקשר שלנו עם הקדוש ברוך הוא, על היכולת שלנו להתחבר אתו על ידי כל מצווה שאנו מקיימים וכל שורה בתורה שאנחנו לומדים. האושר מעצם הישיבה בסוכה ומנענעו ארבעת המינים, מגיע מחיבור רגשי עמוק - אבל ממש לא מהבנה עיונית-פילוסופית, או מתחושה של סיפוק עצמי ממה שזכיתי להבין ולתפוס מטעמי המצווה, אלל מההבנה ההפוכה לגמרי: שכך ורק כך מתחברים עם הקדוש ברוך הוא בעצמו.

כאשר יהודי יושב בסוכה הוא 'עטוף' ומחובק בידי הקדוש ברוך הוא. כאשר הוא יושב בסוכה, מברך "לישב" ואוכל עוגה, הנשמה האלוקית שלו מרווה את צימאונה וחווה מחדש את טעם החיים. כאשר יהודי אוזח את הלולב והאתרוג ומברך "על נטילת לולב", בידיעה שהוא זוכה לקיים את רצון השם - זו השמחה הגדולה ביותר שיכולה להיות. שום הסבר נוסף לא יכול להעצים את האושר היהודי האינוסופי הזה על הזכות לחיות כאן בעולם הזה ולהיות שייך ומחובר לקדוש ברוך הוא. זהו האושר הגדול ביותר, אושר פשוט, ממלא ועמוק כמו למצוא מים קרים באמצע המדבר.

ייהנה הרבה יותר מכוס יין יבש מאשר מבקבוק מים. אבל מה קורה כאשר אדם חוזר מנסיעה ארוכה ביום חם, כשהמזגן ברכב לא עבד, נכנס הביתה ומונחים לפניו בקבוק מים קרים וכוס יין משובח - במה הוא יבחר? מה יגרום לו הנאה גדולה יותר? - מובן מאליו, שכאשר מדובר על צמא, המים המרווים מסבים את העונג הגדול ביותר, יותר מכל משקה טעים או משובח אחר.

המשך המשל הזה על המים מסביר לנו מדוע עבודת השם שלנו חייבת להיות מבוססת על "קבלת עול", ומדוע דווקא היא זו שתיתן לנו גם את 'טעם החיים' הרוחניים.

העולם הזה, כולל הערכים, המוסר והחכמה שבו, הוא בכלל לא המקום הטבעי שלנו. יהודי הוא לא 'עוד בנאדם', אלא בעל נשמה קדושה. ואותה נשמה הגיעה הנה "מתחת כיסא הכבוד". שם למעלה היא הייתה מחוברת לאור האינסופי של הקדוש ברוך הוא ודבקה בו באהבה. בעל כורחה, נקרעה הנשמה ממרחב החיים הטבעי שלה, והוכנסה לתוך גוף גשמי פועם בעולם הזה.

כשמבינים את זה, מבינים שהנשמה שלנו כל הזמן צמאה וכמהה לחדש את הקשר, לחזור ולהרגיש מחוברת לאור השם. כל מצווה שאנו מקיימים היא כמו טיפת מים קרים לנפש עייפה, כל הלכה בשולחן ערוך שאנו מציינים לה מרווה עוד קצת את צימאונה העצום של הנשמה של השם.

לכן, הגישה הבסיסית שלנו לקיום המצוות ולעבודת השם מבוססת על "קבלת עול", ולא על הזדהות ערכית ומוסרית עם הערכים שמאחוריהם. למצוות רבות יש בהחלט סיבות וטעמים, אבל זה לא מה שהנשמה מחפשת. היא רק רוצה לשתות, להתחבר אל הקדוש ברוך הוא, לעשות את רצונו. מה שנותן משמעות לחיים, ובעצם: מה שנותן אפילו את **הטעם** והשמחה בעבודת השם - זה דווקא הציות לרצון השם. כי אין טעם נפלא יותר מאשר לשתות מים פשוטים מתוך צימאון חזק.

דווקא במצוות אותן אנו מקיימים מתוך ציות, נוכל לחוש שמחה, חיות ועונג - אם רק נתחבר לתדר של הנשמה ונחוש את הצימאון שלה אל

יום שישי

יא תשרי

- מחרת יום-הכיפורים נקרא "בשם השם" (ובאידיש: "ג-ט"ס נאָמען")¹.
- מקדימים היום לבוא לבית הכנסת לתפילת שחרית².
- לא עורכים יום תענית מהיום עד אחרי אסרו חג סוכות. אך חתן ביום חופתו (בין יום הכיפורים לחג הסוכות) מתענה³.

בניית הסוכה

- צריך שתהיה לכל משפחה סוכה משל עצמה. הסיבה לכך: הסוכה צריכה להיות בדומה לדירה ("תשבו - כעין תדורו"), שיש לכל משפחה דירה משל עצמה. ובנוסף, בכך יתאפשר להם לעסוק בעצמם בעשיית הסוכה, שגם היא נחשבת מצווה⁴.
- אפשר להקים את הסוכה בתוך הבית, על ידי הסרת גג נפתח וכדומה, ואין כל הידור בכך שהסוכה תהיה מחוץ לבית דווקא⁵.
- מנהגנו לעשות לסוכה ארבע דפנות⁶.
- ניתן לעשות את הדפנות, גם מלכתחילה, מדברים הפסולים עבור הסכך.
- מניחים 'סכך' רב על גבי הסוכה. אדמו"ר הזקן היה מצווה על כך: "סמך יותר! עוד יותר סמך!"⁷. וכדי "שיהיו כוכבים נראים מתוכה" תוחבים מקל בעובי הסכך, ויוצרים נקב שדרכו יוכלו לראות את הכוכבים⁸.
- לא נהוג לעשות רצפה מיוחדת עבור הסוכה. אך אלו שבונים את סוכתם בגינה, מחובתם להכין לה ריצפה מיוחדת כדי שיוכלו לאכול בה בשבת ויום טוב, שכן תוך כדי האכילה נשפכים מים על הארץ, ותהיה זו השקיה אסורה.
- אנו לא נוהגים לתלות קישוטים בסוכה ('נוי סוכה'), לא תחת הסכך ולא על הדפנות.

1. ספר המנהגים.

2. לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמו"ר שם סי"ד.

3. לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמו"ר שם סי"ג, ומג"א סי' תקע"ג ס"ק ב.

4. לקוטי שיחות ח"כ עמ' 267.

5. אג"ק ח"ב עמ' סו.

6. ספר המנהגים, מנהגי חג הסוכות. וכן כל הכתוב להלן בסתם לקוח משם.

7. 'לשמע און' עמ' 20.

8. התועדויות תש"נ ח"א עמ' 164.

בסוכת הרבי לא היו תלויים סדינים או תמונות כל שהם, והשתדלו רק להרבות בהדר וביופי של הדפנות והסכך עצמם.

- הרבי סיפר כי הרבי הרי"צ וכן אביו רבי לוי יצחק, לא עסקו בעצמם בעשיית הסוכה⁹. עם זאת, מסופר כי הרבי השתתף בעצמו בבניית הסוכה בביתו, באמצעות זריקת כמה ענפים של סכך.

ארבעת המינים

- קבלה בידנו מאדמו"ר הזקן להדר לברך על אתרוג מקלבריה. גם בימינו, שיש אתרוגים משתילי קלבריה בארץ הקודש ת"ו, עדיין יש להשתדל לברך על האתרוגים שבאים מקלבריה עצמה¹⁰.
- מראה האתרוג צריך להיות צהוב (בדומה לשעווה), ולא כמו אלו שמדקדקים שמקצתו יהיה ירוק. ויש להעדיף רכישת אתרוג צהוב, אף אם יש בו חיסרון בהידור של יופי (כמו כתמי עלים - 'בלעטלאך').
- לוקחים לולב שהסיומת של עליו למעלה אינה כפופה (מדובר בכפיפה שנקראת 'כפתורים' - 'קנעפלאך').
- הדברים עליהם הקפיד הרבי הרי"צ בבחירת הלולב: (1) השדרה צריכה להיות באמצע הלולב ממש, ולא מן הצד קצת; (2) על הלולב להיות ישר; (3) הלולב לא יהיה דק; (4) עלי הלולב יהיו מחוברים מאחור בקליפה ('קורה'). ההקפדה על הפרט האחרון ידועה לנו גם מהנהגת הרבי¹¹.
- רצוי לרכוש עבור כל אחד מהבנים מגיל שש ומעלה, את ארבעת המינים כשרים כהלכתם¹². עבור אלו שלאחר בר מצווה, רצוי לרכוש כמובן ארבעת המינים מהודרים.
- לא מדקדקים לשלם עבור ארבעת המינים לפני החג דווקא.

שבת קודש פרשת האזינו

יב תשרי

- את שירת "האזינו" צריך כל יהודי לדעת בעל פה, וזהו דבר שמביא שפע ברכה גדול

9. המלך במסיבו ח"ב עמ' נג.

10. אג"ק ח"ג עמ' קי"ח עמ' צה.

11. 'אוצר' עמ' רעא.

12. ראה שו"ע סי' תרנ"ז-ח ונו"כ. קצות החושן סי' רמא ס"ק ד. שו"ת אגרות משה או"ח ח"ג סי' צה. חנוך לנער פכ"ה, וש"נ.

בפרנסה¹³.

- לא אומרים "אב הרחמים" לפני תפילת מוסף, ולא "צדקתך" בתפילת מנחה.
- לאחר תפילת ערבית של מוצאי שבת, לא אומרים "ויהי נועם", "ואתה קדוש".

יום ראשון

יג תשרי

- יום הסתלקות כבוד קדושת אדמו"ר מהר"ש. זוהי עת רצון וראוי לכל אחד לנצל יום זה לדברים הבאים:
- ללמוד לפחות פרק משנה אחד שמתחיל באות אחת משמו הקדוש [שמואל]¹⁴; ללמוד מתורתו¹⁵; להוסיף בעבודת התפילה; להוסיף בנתינת צדקה ובמיוחד עבור ענייני בעל ההילולא ורבותינו נשיאנו ממלאי מקומו¹⁶; ולערוך בבית הכנסת התוועדות של שמחה, שבה יקבלו המתוועדים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות¹⁷.
- מי שלא הספיק, ישלים את הדברים בימים הבאים¹⁸.

יום שני

יד תשרי, ערב חג הסוכות

- מרבים בצדקה בערב חג הסוכות, ונותנים גם כנגד יום החג.
- עורכים מגבית ומחלקים את 'צורכי החג' עבור חג הסוכות לאלו הנצרכים (בדומה ל'מעוץ חייט' לחג הפסח). וכן דואגים עבורם לארבעת המינים (שצריכים להיות "לכם").
- אלו ששמים על הסוכה כיסוי להגנה מגשם, צריכים לוודא היום לפרוס טפח ממנו על הסוכה כבר לפני החג, כדי שיהיה מותר לפרוס אותו הלאה בחג עצמו (מצד דין 'אוהל'). זאת רק במידה והכיסוי הוא מתחת הסכך, או שהוא מעל הסכך ויש בינו ובין הסכך חלל בגובה טפח. אך אם הוא צמוד לסכך מעליו, אין בעיה

לפורסו בחג עצמו¹⁹.

סדר אגידת הלולב

- מהדרים לאגוד את הלולב היום, בתוך הסוכה. הרבי נהג לעשות זאת לאחר חצות היום²⁰.
- המהדרים - אוגדים בעצמם את הלולב.
- לא מוסיפים על אתרוג אחד, לולב אחד, שתי ערבות. אבל בהדסים - מנהג חסידים מאז ומקדם להוסיף על שלושה הדסים. ו"כל המרבה - הרי זה משובח". הרבי עורר להשתדל שיהיו לפחות שלושה הדסים נוספים²¹.
- מניחים את ההדסים - אחד מימין הלולב (כאשר שידרת הלולב היא מול פני האוגד), אחד משמאלו ואחד מעליו באמצע, נוטה קצת לצד ימין. גם את ההדסים הנוספים מחלקים כך בהתאמה²².
- מניחים את הערבות - אחת מימין הלולב ואחת משמאלו, ומשתדלים שהן תהיינה מוסתרות תחת ההדסים.
- קצותיהם התחתונים של הלולב, ההדסים והערבות - מונחים בשווה זה ליד זה. הלולב לא אמור לבלוט כלפי מטה²³.
- לא משתמשים בסלים קלועים ('קוישיקלאך') עבור הערבות וההדסים, אלא אוגדים באמצעות חמש טבעות העשויות מעלי הלולב. מכינים את כל הטבעות לפני שמתחילים לאגוד את הלולב²⁴.
- על הלולב עצמו עושים שתי כריכות. ומשתדלים ששתי הכריכות, ולפחות חלק מהכריכה העליונה, יהיו מכוסות בהדסים ובערבות.
- לאחר עשיית שתי כריכות שעל הלולב עצמו²⁵, ובנוסף אליהן - אוגדים את הלולב, ההדסים והערבות יחד באמצעות שלוש כריכות. כריכות אלו צריכות להיות בטווח של טפח אחד.

הדלקת נרות

- זמן הדלקת הנרות לכתחילה הוא לפני כניסת החג, כמו בכל ערב שבת.
- בנות שמתחילות להדליק נר שבת ויום טוב,

13. ס' הזכרונות לכ"ק אדמו"ר מהר"י צ"ח פכ"ט, בשם המהר"ל. ס' התולדות אדמו"ר מהר"ש של הרבי, עמ' 74 בשם המגיד ממזריטש.

ס"ה ש"ש תש"א עמ' 56 (בלה"ק - עמ' מז).

14. ע"פ ליקוטי שיחות כרך כא עמ' 296.

15. ע"פ התוועדויות תשמ"ז ח"ב עמ' 286, מוגה. ע"פ שיחות-קדש תשנ"ב עמ' 382.

16. לקוטי-שיחות כרך כ עמ' 389, 67. 'התוועדויות' תשמ"ז ח"א עמ' 310, 495.

17. ע"פ הוספות לשיחה הנ"ל בלקוטי שיחות כרך כא.

18. על פי 'תורת מנחם' - התוועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286 הערה 66.

19. עיין שו"ע אדה"י סי' תר"מ ס"י (ודלא כמ"ש המשנה-ברורה שם ס"ק כה בשם הפרי-מגדים).

20. 'אוצר' עמ' רפד.

21. התוועדויות תשנ"ב ח"א עמ' 76. וראה 'אוצר' שם.

22. ראה 'אוצר' שם אות סב.

23. שם.

24. שם עמ' רפה.

25. שם עמ' רפז אות ע.

בסוכה" אחרי ברכת "המוציא", וכך גם בקידוש היום.

• למרות שנשים פטורות מן הסוכה, הן אינן נמנעות מלאכול בה, ואף מברכות "לישב בסוכה"³⁴.

• בלילה הראשון של חג הסוכות חייבים [האנשים] מן הדין לאכול כזית של פת בסוכה.

• במידה ויורד גשם בלילה זה, אם נראה שהגשם עומד להיפסק אחרי שעה או שתיים, צריך להמתין³⁵. אך אם לא נראה שייפסק, מקדשים בסוכה ומברכים "לישב בסוכה" ו"שהחיינו", ואוכלים בה לפחות כזית³⁶. ואם פסק הגשם אחר כך, יש לחזור ולאכול בסוכה כזית פת (בלי לברך שנית "לישב בסוכה").

• טובלים את פרוסת המוציא בדבש, אבל מניחים על השולחן גם מלח³⁷.

ישיבה בסוכה

• את ברכת "לישב בסוכה" מברכים רק על לחם או מיני מזונות בכמות של יותר מ'כביצה' (54 סמ"ק)³⁸ [מלבד בסעודת הלילה הראשון, בה מברכים "לישב בסוכה" גם על כמות של 'כזית'³⁹]. מברכים תחילה "המוציא" או "מזונות", לאחר מכן "לישב בסוכה", ורק לבסוף טועמים מן המאכל⁴⁰.

• המהדרים - אינם שותים אפילו מים מחוץ לסוכה.

• אין מנהגנו לישון בסוכה⁴¹.

• הנכנס לסוכת חברו ל"טויל" (שהייה בסוכה), מברך "לישב בסוכה"⁴². אם מדובר בביקור קצר, ומסופקים אם זו נחשבת קביעות, משתדלים לאכול בסוכה מיני מזונות יותר מ'כביצה', כדי להתחייב בברכה בוודאות.

• נוהגים לא לצאת מהסוכה באמצע הסעודה גם אם יורד גשם. וגם בשאר ימי החג, מקדשים ואוכלים בסוכה ומברכים "לישב בסוכה" ללא פקפוק, למרות הגשם. וכן נהג הרבי⁴³.

כדאי ונכון שיתחילו להדליק בפעם הראשונה ביום טוב. כך ברכת "שהחיינו" תהיה גם על התחלת קיום המצווה²⁶.

• אם הדבר אפשרי, מדליקים את הנרות בתוך הסוכה ומשאירים אותם שם (או לפחות את חלקם) עד הסעודה²⁷. אך אם הסוכה קטנה או שקיים בכך חשש בטיחות, אפשר 'להשתמש' משהו בסוכה לאור הנרות, ואחר כך להעבירם למקום אחר. ואם אפשר, יש להשתדל שהנר שבירכו עליו יעמוד במקום שיראו אותו בעת ברכת הקידוש²⁸.

• לאחר הדלקת הנרות²⁹ הנשים מברכות ברכת "להדליק נר של יום-טוב" ו"שהחיינו". איש שמדליק, לא יברך "שהחיינו"³⁰.

שמחת החג

• שמחת החג, וגם שמחת בית השואבה, מתחילות כבר מליל החג הראשון, ומתחילים בה תיכף לאחר תפילת ערבית³¹. נוהגים לשיר, למחוא כף ולרקוד גם ביום טוב.

• פעמים רבות דיבר הרבי על חשיבות הביקורים בבתי הכנסת, כדי לשמח יהודים בשמחת בית השואבה ושמחת החג, וברוב עם הדרת מלך.

קידוש וסעודת החג

• הרבי נהג להביט בסכך לפני ברכת "לישב בסוכה". ויש אומרים שהיה מביט תוך כדי הברכה, לפני אמירת המילים "לישב בסוכה"³².

• ברכת "שהחיינו" בקידוש שבסוכה, מכוונת גם למצוות עשיית הסוכה וגם למצוות הישיבה בה³³. ולכאורה יש לכוון על כך בשעת הברכה, ובפרט על מצוות הישיבה בסוכה.

• איש שברך (בטעות) "שהחיינו" בשעת הדלקת הנרות - אם הדליק את הנרות בסוכה, לא יברך עתה. אך אם הדליק מחוץ לסוכה, יכוון לצאת ידי חובה בברכת "שהחיינו" ששומע מאחר, או יברך בעצמו "שהחיינו" גם בקידוש.

• המסובים, מלבד המקדש, מברכים "לישב

34. שו"ע אדמו"ר סי' תרמ"ב. 'אוצר' עמ' ש.

35. עיין בנו"כ השו"ע סי' תרל"ט ס"ה.

36. שו"ע אדמו"ר סי' תרל"ט ס"ז-יח.

37. ראה שו"ע אדמו"ר סי' קס"ח, וכף החיים סי' תקפ"ג ס"ק ד.

38. ראה שו"ע אדמו"ר סי' תרל"ט ס"א.

39. ראה שו"ע אדמו"ר סי' תרל"ט ס"ז.

40. שם סי' תרמ"ג ס"ד.

41. ליקוטי-שיחות חכ"ט עמ' 211. 'התועדויות' תש"נ ח"ד עמ' 325. וראה

'אוצר' עמ' שא.

42. שו"ע אדמו"ר סי' תרל"ט ס"ז.

43. 'אוצר' עמ' שב, עיי"ש.

26. סה"ש תש"נ ח"ב עמ' 481. שערי הל' ומנהג או"ח ח"א סי' קלח.

27. לוח כולל-חב"ד, ממטה-אפרים סי' תרכ"ה ס"א. משנ"ב סי' תרל"ט ס"ק ח.

28. ראה שו"ע אדמו"ר סי' רסג ס"ד. לקוטי שיחות חכ"ב עמ' 283.

29. שו"ע אדמו"ר סי' רסג ס"ח.

30. לוח כולל-חב"ד, ערב ר"ה.

31. התועדויות תשנ"ט ח"א עמ' 106.

32. 'אוצר' ס"ע רצט. 'התקשרות' גיליון תקל"ז עמ' 14.

33. ראה שו"ע אדמו"ר סי' תרמ"א ס"א-ב, ובנסמן במהדורה החדשה שם.

• לא מנשקים את הסוכה בכניסה או ביציאה.

יום שלישי

טו תשרי, חג הסוכות

• הבוקר בשעה 09:39 חלה 'תקופת תשרי'. יש להיזהר אז משתיית מים, ואין להשאיר מים שיהיו מגולים באותה שעה אפילו אם הם מונחים במקרר.⁴⁴

נטילת לולב

• אסור לאכול ארוחה לפני נטילת לולב.⁴⁵ והבריאים אינם טועמים או שותים מאומה לפני כן.⁴⁶

• משכימים ומקדימים לקיים את מצוות הלולב, ובפרט ביום הראשון.

• נטילת לולב בסוכה היא מצווה מן המובחר, ולצורך כך אף מקדימים ליטול את הלולב לפני התפילה.⁴⁷ אם יורדים גשמים, מצווה מן המובחר להמתין עד שייפסק הגשם כדי ליטול את הלולב בסוכה.⁴⁸

• מחזיקים את הלולב באופן ששדרת הלולב תהיה מול פני הנוטל.⁴⁹

• עומדים עם הפנים למזרח, נוטלים את הלולב ביד ימין ומברכים "על נטילת לולב". לאחר מכן לוקחים את האתרוג ביד שמאל, ומתחילים את ברכת "שהחיינו". בסיום ברכת "שהחיינו" מצמידים את האתרוג ללולב.

• 'איטר יד' נוטל את הלולב ביד שמאל (שהיא נחשבת יד ימין), ואת האתרוג ביד ימין (שהיא נחשבת יד שמאל).⁴⁹

• את האתרוג אווזים קצת באלכסון, ומצמידים את הלולב לשליש העליון שלו.

• עומדים עם הפנים לכיוון מזרח (מזרח העולם, ולא דווקא לכיוון ירושלים כמו בתפילה⁵⁰), ומוליכים ומביאים לכל צד שלוש פעמים: (1) לקרן דרומית מזרחית; (2) לקרן צפונית מזרחית; (3) לאמצע המזרח; (4) למעלה; (5) למטה; (6) למערב, דרך צד ימין. בשתי הפעמים הראשונות לקרן מערבית דרומית, ובפעם

השלישית - לאמצע המערב.

• ההולכה, כולל ההולכה הראשונה, מתחילה מן החזה ("מקום שמכים באמירת 'אשמנו'")⁵¹, וכך בהבאה צריך להגיע עד לשם. אחר כל הולכה מנענעים קלות (מכסכים) את הלולב, ואחר כך עושים את ההבאה.⁵²

• בהבאה שבנענועים למעלה ולמטה, מורידים ומעלים מעט תחילה, ואחר כך מביאים אל החזה. הרבי נהג בכל הנענועים להביא את ארבעת המינים אל מול החזה, ואחר כך בתנועה נוספת היה מביאם ומגיעם אל החזה ממש.

• ראש הלולב יהיה לכיוון מעלה בכל הנענועים. במשך כל הנענועים, האתרוג מכוסה בכף היד - חוץ מהנענוע האחרון, שאז מגלהו קצת.

• הרבי נהג לעמוד בכל משך הנענועים במקום אחד כשפניו למזרח, ולא פנה לכיווני הנענועים, אלא ביצע את הנענועים באמצעות הפניית הידיים וחלק הגוף העליון. בכל הנענועים החזיק את המינים בצורה זקופה, ובגובה החזה, מלבד הנענועים למעלה ולמטה, שבהם הידיים היו מורמות לגובה הפנים או מושפלות למטה.

• מן הראוי לאכול "מזונות" כשיעור לאחר נטילת הלולב בסוכה, כדי שברכת "לישב בסוכה" עליהם תחול גם על הנטילה שלפניה.⁵³

• כשנותנים את ארבעת המינים לאדם אחר לברך, נכון לומר בפירוש שהוא "במתנה על מנת להחזיר". דבר זה הוא הן ביום הראשון והן בשאר הימים⁵⁴, "והוא תועלת לנותן ולמקבל".

• בחג הסוכות (גם בשבת חול המועד) אסור להריח את ההדס שבלולב. וטוב להימנע גם מלהריח את האתרוג שבו מקיימים את המצווה. ואם טעה והריח, לא יברך על הריח.⁵⁵

הלל והושענות

• מי שלא הספיק ליטול לולב לפני התפילה "ואי אפשר לצאת מבית הכנסת מפני הרואים", יברך עליו בבית הכנסת לפני ההלל (וב'אנא'

44. שו"ע רבינו אור"ח סי' ר"ד, וראה בסי' תנה סי' ז.

45. שו"ע סי' תרנ"ב ס"ב.

46. ראה 'אוצר' עמ' רצא.

47. סידור אדה"ז.

48. ליקוטי-שיחות חכ"ב עמ' 125.

49. שו"ע אדמוה"ז סי' תרנ"א ס"ד.

50. ס' ארבעת המינים השלם עמ' תעד, שכן מנהג הנהגים ע"פ האר"י בצפת ובטבריה.

51. 'אוצר' עמ' רצ.

52. ליקוטי-שיחות ח"ד עמ' 1162.

53. מפי השמועה, כך הורה הרבי (אף שגם נטילת הלולב היא 'קביעות', ראה ליקוטי-שיחות, כרך כב, עמ' 125).

54. משמעות ס' המנהגים, וכן נהג הרבי למעשה, וצריך חיפוש המקור לזה.

55. טושו"ע סי' תרנ"ג ונו"כ. סדר ברה"נ פי"א ס"ח.

- שייס, ויקיף גם הוא.
- מי שאירע לו אָבֶל (רחמנא ליצלן) בחג, אינו מקיף, וכן אבל על אביו ואימו, במשך כל 12 חודשי האבלות, אינו מקיף. ויש לו לכבד בארבעת המינים שלו את מי שאין לו, כדי שיקיף הוא⁵⁸.
- גם כאשר מתפללים ביחידות, כמדומה שנהוג להקיף את הבימה בבית הכנסת.
- את הפסוקים "כי אמרת..." (ודומיו, שבסיום כל "הושענא") אומרים רק בהושענא רבה.
- בשנים האחרונות הורה הרבי לנגן את המילים "הושיעה את עמך..." בניגון המפורסם.
- את הפסוק "למען דעת..." שבסיום ההושענות, אומרים בקול רם בעת שמכניסים את ספר התורה להיכל⁵⁹.
- אין לסדר את ארבעת המינים בתוך הנרתיק וכדומה באמצע הקדיש'.

נשיאת כפיים

- בעת נשיאת כפיים של הכוהנים במוסף יום טוב, הכול מכסים את פניהם בטלית, וגם את הילדים מכניסים תחת הטלית⁶⁰. גם ידי הכוהנים מכוסות בטלית⁶¹.
- לא אומרים "ברוך הוא וברוך שמו" בעת שהכוהנים מזכירים את השם, ולא "כן יהי רצון" וכדומה.
- את נוסח הטבת החלום ("ריבנו של עולם...") הקהל אומר בזמן שהכוהנים מנגנים דווקא, אבל כשהכוהנים אומרים את התיבות, צריך לשמוע.
- אחרי עניית האמן' האחרונה, אומרים "אדיר במרום..." כשעדיין הטלית מכסה את הפנים.

מבצע לולב

- הרבי הנהיג לצאת בימי חג הסוכות עם ארבעת המינים לרחוב וכיוצא בזה, מקומות שם נמצאים בני ובנות ישראל, כדי לזכותם במצווה.
- גם ב'מבצע לולב' משתדלים במידת האפשר שיקיימו את המצווה בסוכה. וכן לכבדם במיני מזונות, ולברך עמהם "לישב בסוכה"⁶² [גם אם

- שבסוף ההלל יענעו רק פעם אחת, כדלהלן)⁴⁷.
- במשך כל זמן אמירת ההלל אווזים את הלולב (ביד ימין), ובעת הנענועים מצרפים אליו גם את האתרוג (ביד שמאל).
- מנענעים את הלולב ארבע פעמים בהלל: (1) ב"הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", (2) ב"אנא ה' הושיעה נא" הראשון, (3) ב"אנא ה' הושיעה נא" הנוסף, (4) ב"הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" הראשון שבסיום ההלל.
- מי שבירך על הלולב בבית הכנסת לפני ההלל, מנענע ב"אנא ה' הושיעה נא" רק פעם אחת.
- בין שני הנענועים ב"אנא ה'" נהג הרבי לעשות הפסק כלשהו, כגון הנחת האתרוג, הפרדת הרגליים, סידור הטלית על כתפיו וכדומה.
- סדר הנענועים לפי המילים: "הודו" - לדרום, "לה" - לא מנענעים (אבל מצרף את אמירתו לאמירת המילה "הודו"), "כי" - לצפון, "טוב" - למזרח, "כי" - למעלה, "לעולם" - למטה, "חסדו" - למערב; "אנא" - לדרום ולצפון, "ה" - לא מנענעים, "הושיעה" - למזרח ולמעלה, "נא" - למטה ולמערב.
- לאחר ההלל, פותחים את ארון הקודש ומוציאים ספר תורה אחד, ואחד הנוכחים מחזיק אותו בידיו על יד הבימה. אם לכל הנוכחים יש לולבים, מניחים את ספר התורה על גבי הבימה⁵⁶. ארון הקודש נשאר פתוח עד סיום אמירת ההושענות.
- מקדימים את המילה "הושענא" לפי כל אזכור. כמו: הושענא למענך אלוקינ, הושענא למענך בוראנו...; הושענא למען אמיתך, הושענא למען ברייתך (...). בארבע האותיות המקדימות, וכן באותיות שהחזן אומרן בקול רם, מוסיפים ואומרים "הושענא" גם לאחריהן.
- נוהגים שהחזן מתחיל להקריא בקול רם מהאות ס' או ע', ואז מתחילים את ההקפה סביב הבימה עם ארבעת המינים. מדייקים לעשות היקף אחד שלם סביב הבימה, ומסיימים אותו באמירת האות ת'.
- ההקפות הן נגד כיוון השעון: מזרח - צפון - מערב - דרום⁵⁷ (מי שהתחיל את ההקפה ממקומו - ישלים סיבוב עד להיכן שעמד).
- מי שאין לו ארבעת המינים - ייקח מאחר שכבר

58. רמ"א שם ס"ב, א"ר שם.

59. אוצר' עמ' שיו.

60. ליקוטי-דיבורים ח"א עמ' 58. 'היום יום', טו בתשרי, 'ציצית הלכה למעשה' פי"ב ס"ז-ז"כ ושי"נ.

61. כדעה הראשונה בשו"ע אדמו"ר סי' קכח סל"ו.

62. ממכתב המזכירות.

56. לוח כולל-חב"ד. כדעת הכף-החיים סי' תרס ס"ק ג, אף שבס' לדוד-אמת סי' ד אות יד' כ' שאם אפשר יקיים שניהם.

57. מג"א סי' תר"ס.

אינם אוכלים שיעור 'כביצה', כי מצד נטילת הלולב ישנה כבר 'קביעות' המחייבת בברכה⁶³. ידועה הנהגת הרבי למסור את ארבעת המינים האשיים שלו, כדי שהקהל יוכל לברך עליהם. ומוסיף הרבי בשם אחד הצדיקים: "אין לך 'הדר' [יותר] מזה, שכמה וכמה מבני ישראל יקיימו בו מצווה נעלית זו"⁶⁴.

הבדלה

- עורכים הבדלה בסוכה. אומרים בה "הנה א-ל ישועתי", וברכות "הגפן" ו"המבדיל", ללא נר ובשמים.
- כשמבדיל על היין, מברך "לישב בסוכה" לאחר ברכת "המבדיל"⁶⁵.

יעלה ויבוא

- בכל תפילות חול המועד אומרים "יעלה ויבוא". אם שכח לאמרו, או שמשפוק בכך, ינהג כך⁶⁶.
- אם נזכר לאחר "ברוך אתה ה'" של סיום הברכה, יסיים "למדני חוקיך", יתחיל "יעלה ויבוא" וימשיך כסדר.
- אם נזכר אחר סיום הברכה, לפני אמירת "מודים" - אומר זאת שם, וימשיך "מודים" (ולא יחזור על "ותחזינה").
- אם התחיל כבר "מודים", חוזר ל"רצה". אם כבר סיים "יהיו לרצון" האחרון, חוזר לראש התפילה. ואם נזכר רק בזמן התפילה שלאחריה, מתפלל שתיים - הראשונה לחובה, והשנייה לתשלומין.

שמחת בית השואבה

- כפי הוראת הרבי, עורכים "שמחת בית השואבה" בלילות חול המועד בכל מקום ומקום, בפרסום גדול וברחבה של עיר, בהשתתפות תזמורת וברוב עם. יש לנסוע גם לערי השדה לערוך שם "שמחת בית השואבה", וכמו כן עורכים שמחה וכו' לנשים בפני עצמן.

יום רביעי

טז תשרי, יום ראשון של חול המועד

ארבעת המינים

- החל מהיום לא מברכים "שהחיינו" על הלולב. אך מי שעדיין לא ברך בימים הקודמים, מברך

"שהחיינו".

- במשך ימי חול המועד מחליפים את ההדסים והערבות, כולם או חלק מהם, אבל לא לוקחים בכל יום ערבה חדשה. הרבי הרש"ב היה מחליף את ההדסים והערבות במשך ימי חול המועד, וכיוון שלנטילת לולב בהושענא רבה יהיו הערבות וההדסים חדשים⁶⁷. אך לעיתים היה מחליף רק את חלקם⁶⁸.

- המניחים את הלולב ומיניו במים, מצווה להחליף בחול המועד מידי פעם את המים, כדי שיישאר הלולב לח והדור⁶⁹.

שחרית

- לא מניחים תפילין בכל ימי חול המועד⁷⁰.
- לגבי קריאת התורה של חול המועד סוכות - כל רב קהילה יכריע ויודיע לבני קהילתו כיצד לנהוג, אם כפי המנהג הרווח בארץ הקודש - לקרוא לכל העולים את פרשת אותו היום⁷¹, או באופן שקוראים לכל עולה פרשה אחרת (כפי המופיע בסידורי קה"ת)⁷².

הנהגות לימי חול המועד

- בחול המועד חייבים האנשים לשתות בכל יום רביעית יין [וכמה וכמה גם מקפידים גם לאכול בשר בכל יום⁷³], כדי לקיים בכך מצוות שמחת יום טוב⁷⁴.
- ניתן לבקר בקברי צדיקים בחול המועד ולהתפלל שם על הצריכים לישועה, אף ש"הנפשות עולות למעלה ואינן מושגות"⁷⁵.
- ימי חול המועד הם ימי פנאי (חול המועד אסור בעשיית מלאכה, ואף אין בו את החובה לעסוק בעונג וכו' כמו יום טוב ושבת), לכן חובה על כל אחד ואחד למלא את הציווי "לעסוק בתורה יומם ולילה ממש" (מלבד זמני התפילה, ומלבד שמחת יום טוב ו'מבצע לולב' וכו', כמובן)⁷⁶.
- הרבי הרי"צ וכן הרבי הורו למורים ולמורות

67. סה"ש תש"ד עמ' 14.

68. 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רנ.

69. שו"ע סי' תרנ"ד.

70. פסקי הסיידור אות נה.

71. ההתכתבות בין הגר"ב נאה ז"ל לבין הרבי בנדון, נדפסה לראשונה במלואה ב'פרדס חב"ד' גיליון 16.

72. כפי שהונהג ע"פ ההקלטה משיחת י"ז תשרי תשמ"ט. דיון בנושא התקיים ב'התקשרות' גיליונות תרמ"מ - תרמ"ג, וראה גם בגיליון תרנ"א.

73. התועדויות תש"נ ח"א עמ' 192.

74. שו"ע אדמוה"י סי' תקכ"ט ס"ז. תו"א מגילת אסתר צט"ג, (רביעית).

75. ראה חוה"מ כהלכתו בסוף ההוספות, להיתר. וכ"כ ב'דרכי חיים ושלום' אות תשפ"ג.

76. ליקוטי-שיחות ח"ז עמ' 266.

63. ראה ליקוטי-שיחות כרך כב עמ' 125.

64. אג"ק חט"ז עמ' לח. וראה 'אוצר' עמ' רצו ואילך.

65. 'רשימות' חוברת ד' עמ' 11. וראה 'אוצר' עמ' שח ועמ' שכד.

66. ע"פ לוח כולל-חב"ד.

לשמור על קשר עם התלמידים והתלמידות בימי חול המועד.

• מותר (ומצווה) לפתוח בית ספר, ואם יש צורך - גם לכתוב, כדי להעסיק את התלמידים שלא יסתובבו ויבלו את זמנם בחוצות בימי חול המועד.

• במשך ימי חול המועד, יש לנסוע מחוץ לעיר לעורר יהודים בענייני תורה ומצוות, כולל הפצת המעיינות, ולדאוג לכך שיהיו גם שם ארבע מינים כשרים (ובתוספת הדסים כפי הנהוג), ומה טוב - לצרף לנסיעה גם את ה'אשת חבר', וכמו כן את הילדים, כדי לחנכם בענייני הפצת המעיינות.⁷⁷

יום המישי

יז תשרי, יום שני של חול המועד

• ב'הושענות' של היום, גם בפסקה "שואגים הושענא", אומרים לאחריה "הושענא" ("הושענא שואגים הושענא הושענא").

יום שישי

חי תשרי, יום שלישי של חול המועד

• כל אחד קורא היום לעצמו את ההפטרה של שבת חול המועד.⁷⁸

• מדליקים את נרות השבת כרגיל, ובסוכה (ראה המפורט לעיל בערב החג).

• לפני תפילת מנחה אומרים "פתח אליהו", ולא אומרים "הודו"⁷⁹.

• את קבלת שבת מתחילים ב"מזמור לדוד". ב"בואי בשלום" אומרים "גם בשמחה ובצהלה" (ולא אומרים "ברינה").

• אומרים "שלום עליכם", "אשת חיל", "מזמור לדוד" ו"דא היא סעודתא" - בלחש.

שבת קודש

יט תשרי, שבת חול המועד

• בשבת לא מקיפים את הבימה, ולא אומרים "הושענות" כלל.⁸⁰

• בברכות ההפטרה לא מזכירים את היום טוב, רק בחתימת הברכה האחרונה מוסיפים

"מקדש השבת וישראל והזמנים"⁸¹.

• לאחר תפילת ערבית של מוצאי שבת קודש, לא אומרים "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש".

• את ההבדלה עורכים בסוכה (וראה לעיל במוצאי יום טוב).

• לאחר הבדלה אומרים "ויתן לך" בלחש.

יום ראשון

כ תשרי, יום חמישי של חול המועד

תפילת שחרית

• ב'הושענות' אומרים קודם כל את ה'הושענות' של יום השבת ("אדון המושיע"), ולא מקיפים בהם, ולאחריהם אומרים את ה'הושענות' של היום ("אדם ובהמה") ומקיפים בהם כרגיל.

ליל הושענא רבה

• נשארים ערים כל הלילה.

• כל אחד קורא לעצמו⁸² את כל חומש דברים לפני חצות הלילה. גם את פרשת "וזאת הברכה" אומרים הלילה רק פעם אחת.

• לאחר חצות הלילה אומרים בציבור⁸³ ובחגירת אבנט את כל התהלים, ולא מאריכים באמירתו.

• לאחר אמירת כל ספר בתהלים אומרים: (א) "יהי רצון" של שבת ויום טוב⁸⁴, (ב) "יהי רצון" של הושענא רבה, (ג) "יהי רצון" שלאחר צאת הלבנה.

• מנהג ישן, שהגבאים מחלקים מקופת הציבור תפוח מתוק לכל אלה שאמרו תהילים בליל הושענא רבה, בין ספר לספר וכיוצא בזה. טובלים את התפוח בדבש ואוכלים אותו בסוכה.⁸⁵

• אחרי סיום אמירת התהלים, ערים עד עלות השחר ועוסקים בלימוד התורה, כל אחד לפי ראות עיניו.⁸⁶

• מי שנשאר ער כל הלילה עד לאחר שבוודאי עלה השחר, אסור ללמוד עד שיברך ברכות

81. ש"ע אדה"ז סי' תצ, סעיף טז.

82. אוצר מנהגי חב"ד עמ' של.

83. אוצר מנהגי חב"ד עמ' שלא - שלב.

84. למרות האמור בס' המנהגים, התועדויות תש"נ ח"א עמ' 193 הערה 33.

85. התועדויות תשמ"ה ח"א עמ' 346. וראה אוצר מנהגי חב"ד עמ' שלג (המנהג ומקורותיו נז' בנטעי גבריאל פצ"ג סל"ב והערה נב. מנהג ישראל תורה סי' תרס"ט אות יג).

86. אוצר מנהגי חב"ד עמ' שלג, וש"נ - מתקנת כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ע.

77. 'התועדויות' תשנ"ב ח"א עמ' 76, שיחות קודש תשנ"ב ח"א עמ' 97.

78. 'התועדויות' ח"א ס"ע 351, בלתי מוגה. וע' בשו"ע אדמו"ר סו"ס רפה.

79. לוח כולל-חב"ד.

80. סידור אדה"ז.

התורה⁸⁷. כמו כן, מי שישן בוודאות שיעור של "שיתין נשמי" (חצי שעה בערך⁸⁸) במהלך הלילה, צריך לברך ברכת התורה מחצות הלילה ואילך.

• בסוף הלילה היה הרבי הרש"ב הולך לטבול במקוה⁸⁹.

ערבות ה'הושענות'

• מכינים ערבות ל'הושענות' גם עבור נשים וקטנים. ויש אומרים שגם עבור קטנים שבעריסה⁹⁰.

• קושרים את הערבות באמצעות עלי לולב.

• הרבי הרש"ב היה מכין (קושר) את ערבות ה'הושענות' עבור כל בני הבית.

יום שני

כא תשרי, הושענא רבה

תפילת שחרית

• גם מי שהיה ער כל הלילה ולא ישן כלל, מברך בבוקר את כל ברכות השחר⁹¹. אך עליו לעשות צרכיו לפני כן, כדי שיוכל לברך את ברכת "אשר יצר"⁹².

• בהושענא רבה לא לובשים 'קיסל', ובתפילה עצמה (וכן בהוצאת ספר-תורה) לא מוסיפים על נוסח התפילה הרגיל של חול המועד⁹³.

• לפני הלל מסירים את שתי הכריכות שעל הלולב עצמו, ונשארות רק שלוש הכריכות המאגדות את הלולב, ההדסים והערבות ביחד⁹⁴. כי בהושענא רבה צריך להרבות בכיסוס על הלולב ובשמחה⁹⁵.

הושענות

• לאמירת ה'הושענות' מוציאים את כל ספרי התורה שבהיכל, ועומדים עמם על יד הבימה⁹⁶.

• אומרים את כל ששה ה'הושענות' (עם הפסוקים שלאחריהם, המיוחדים להושענא רבה), וכן את ה'הושענות' להושענא רבה, ומקיפים את הבימה שבע פעמים⁹⁷ עם ארבעת המינים (בלי אגודת הערבות⁹⁸). גם היום מתחילים להקיף את הבימה בכל פעם באות ס' או ע'.

• בנוסח ה'הושענות' להושענא רבה, יש לפסק כך: "ואוצרך, הטוב לנו - תפתח"⁹⁹.

• את ההכרזה "קול מבשר..." - אומר החזן שלוש פעמים, ולאחר מכן אומרים זאת הקהל שלוש פעמים.

• לאחר סיום ה'הושענות' והחזרת ספרי התורה להיכל, מניחים את ארבעת המינים בצד, ולוקחים חמישה כדי ערבה וחובטים חמש פעמים. הרבי נהג להפריד את הערבות זו מזו קודם החבטה, והיה חובט קלות.

• את החבטה עושים על גבי קרקע. הרבי היה חובט על גבי בימת העץ שעמד עליה, אך היה מוודא שלא יהיה שטיח שיחצוץ בין הערבות לקרקע הבימה¹⁰⁰.

• לאחר מכן מניחים את הערבות הצידה, ואומרים את ה"יהי רצון".

• הרבי לא היה זורק את ה'הושענות' החבוטות על ארון הקודש; לעיתים הניחן על כיסאו, לעיתים השאירן על הקרקע ולעיתים הכניסן לסידור ולקחן עימו¹⁰¹.

הנהגות להושענא רבה

• אין מנהגנו לאחל איש לחברו בהושענא רבה "גמר חתימה טובה", "פתקא טבא" וכיוצא בזה.

• טובלים היום את פרוסת המוציא בדבש, אבל על השולחן שמים גם מלח.

• אוכלים "קרעפכין" (כיסני-בצק ממולאים בבשר).

• קוראים היום את פרשת "וזאת הברכה" שניים מקרא ואחד תרגום¹⁰².

• נכנסים לסוכה לפנות ערב (ואוכלים או שותים דבר מה) כדי 'להיפרד' ממנה, אבל לא אומרים

87. סידור אדה"ו (נוסח הברכות על הסדר).

88. לוח כולל חב"ד. ע"פ מחזיק ברכה בק"א או"ח סי' ד. קיצור שו"ע סי' ב ס"ח.

89. משיחות הור"ר ושמע"צ תש"ח - כת"י, אוצר מנהגי חב"ד עמ' שלג. ראה מקור ברמ"א סי' תרס"ד ס"א.

90. אוצר מנהגי חב"ד עמ' שלג-שלו.

91. אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ח"ג עמ' ד'; 'היכל מנחם' ח"ב עמ' ריג.

92. היכל מנחם שם (ע"פ שו"ע אדה"ו סי' ו ס"א).

93. אוצר מנהגי חב"ד עמ' שלו.

94. ספר המנהגים עמ' 68, מ'רשימות' עמ' ד' 13. וראה לקוטי שיחות כרך ד' עמ' 1368.

95. לקוטי שיחות שם. ובאוצר מנהגי חב"ד עמ' שלח מצוין לט"ו סי' תרנ"א ס"ק א, ולבוש סי' תרס"ד ס"א.

96. הגהת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ללוח כולל-חב"ד. אוצר מנהגי חב"ד שם.

97. סידור אדה"ו.

98. שער הכולל פמ"ה ס"ט, ממשמעות סידור אדה"ו.

99. לקוטי דיבורים נט"א, שמועות וסיפורים ח"א עמ' קז, סה"מ תרפ"ז ס"ע כא.

100. אוצר מנהגי חב"ד עמ' שלט.

101. שם, עמ' שמ. ומצוין לשו"ע אדה"ו סי' תמה ס"ב, וכף החיים סי' תרס"ד ס"ק נח-ס.

102. לשון ספר המנהגים ולוח כולל-חב"ד "בערב שמחת תורה".

את ה"יהי רצון".

- במנחה של הושענא רבה אומרים בפעם האחרונה "לדוד ה' אורי".

שמחת תורה

- "מנהג ישראל תורה" לשמוח בשמחת תורה יותר משמחת בית השואבה, ויותר משמחת יום-טוב סתם.

- הרבי הרי"צ הזהיר בשם אביו הרבי הרש"ב: "את הארבעים ושמונה השעות [בחופץ לארץ; בארץ הקודש - עשרים וארבע שעות] של שמיני עצרת ושמחת תורה צריכים לייקר במאוד. בכל רגע אפשר לשאוב אוצרות בדליים ובחביות, בגשמיות וברוחניות, וכל זה על ידי הריקודים".

- הרבי הנהיג ללכת בתהלוכות לבתי כנסיות, וגם לאלה שבשכונות מרוחקות, כדי לשמוח יהודים בשמחת החג¹⁰³.

- נעימת התפילה בתפילת ערבית היום הינה כרגיל בכל יום טוב, ולא משנים לנעימת הימים הנוראים¹⁰⁴.

- אם טעה ואמר בתפילה "את יום חג הסוכות" במקום "את יום שמיני עצרת החג הזה", אינו חוזר [ובתפילות יום החג - יכוון לצאת ידי חובה בשמיעת התפילה מהחזן]¹⁰⁵.

- לאחר סיום תפילת העמידה ואמירת קדיש שלם על ידי החזן, אומרים האבלים (רחמנא ליצלן) את המשניות והקדיש (דרבנן) שלאחריהם. את תפילת "עלינו לשבח" לא אומרים עתה, אלא רק לאחר ההקפות¹⁰⁶.

קידוש

- לפני ה'הקפות' עורכים בבית הכנסת קידוש והתוועדות.

- בשמחת תורה מהדרים במיוחד לעשות קידוש כל אחד לעצמו ולא לצאת ידי חובה בשמיעת הקידוש מאחר, שכן ברכת "שהחיינו" היא גם על התורה "והלוואי שיפקיע את עצמו"¹⁰⁷.

- רבים נוהגים להקל ולקדש הלילה על משקה

חריף, ולהחשיבו בתור 'חמר מדינה'¹⁰⁸. ואולי זהו כמו בעוד כמה עניינים שהקלו היום לשמחת התורה.

- הרבי הטיל 'גזירה' על שתיית 'משקה', שתהיה מוגבלת לשלוש או ארבע כוסיות¹⁰⁹, ובמספר פעמים גילה דעתו בפירוש שמגבלה זו חלה גם לגבי שמחת תורה¹¹⁰. אך לפעמים, ובתור הוראת שעה בלבד, הסיר הרבי את ההגבלה לגבי שמחת תורה¹¹¹.

- לאחר קידוש וטעימה, מתוועדים כהכנה רבה לעריכת ה'הקפות' בשמחה¹¹².

- יום זה הוא מהזמנים בהם מנגנים את ניגון "ארבע בבות"¹¹³.

סדר ההקפות

- אומרים את פסוקי "אתה הראת" פסוק בפסוק, ומכבדים בקריאתם אנשים שונים.

- לאחר אמירת הפסוקים אומרים "אב הרחמים", ולאחר מכן¹¹⁴ היה מורה הרבי להוסיף פסוקים שונים, לפי צורך השעה והעניין. כמו: "והיה זרעך... ופרצת... ובזרעך" (בראשית כח,ד); "הושיעה את עמך..." (תהילים כח,ט); ולפעמים: "הנני מביא אותם מארץ צפון..." (ירמיה לא,ז),¹¹⁵ אמירת הפסוק הראשון ("והיה זרעך") הפכה להיות מנהג קבוע במשך השנים.

- אומרים "אתה הראת", "אב הרחמים" ואת הפסוקים האמורים שלוש פעמים, ורק לאחר מכן פותחים את ארון הקודש.

- מוציאים את כל ספרי התורה, ומקיפים את הבימה, כאשר בכל הקפה אומרים את הנוסח השייך לה בסדר ההקפות. לאחר כל הקפה החזן מכריז (כפי הלשון בסידור): "עד כאן הקפה א'", "עד כאן הקפה ב'", וכו'.

- הרבי שלל את ההנהגה להסיר את הכתרים מספרי התורה לקראת הריקודים, מחשש שמא יפלו¹¹⁶.

108. ראה בעניין זה בשו"ע אדה"ז סי' ערב ס"י וב'קיצור הלכות', מילואים עמ' סג.

109. 'התקשרות' גיליון יב עמ' 12.

110. תורת-מנחם כרך מד עמ' 100, הילל-מנחם כרך ג עמ' רנח.

111. 'אוצר' עמ' שע. תר"מ כרך מה עמ' 127.

112. ראה 'אוצר' עמ' שנא. ועמ' שנא.

113. ספר-הניגונים ח"א (ניגון א) עמ' ל - מסה"ש תש"א עמ' 86. וראה

סה"ש תפ"ח עמ' 12 ושו"ג, סה"ש תש"ב עמ' 13.

114. כן מפורש בסה"ש תש"ג ח"א עמ' 615.

115. 'אוצר' עמ' שנד-שנז.

116. התוועדות תשמ"ג ח"א עמ' 308.

103. ראה 'אוצר' עמ' שנט, וש"ג. וראה לשון סידור אדה"ז לפני 'אתה הראית'.

104. 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 156.

105. ראה נטעי-גבריאל, סוכות פרק פא ס"ב ובהערות.

106. 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 139, ועני"ש בטעם הדבר.

107. לקו"ש ח"ט עמ' 371, וש"נ בהערה 6. וראה בזה 'אהלי ליובאוויטש'

עמ' 152.

- לאחר סיום כל הקפה, מחזירים את כל ספרי התורה לארון הקודש ומוציאים אותם מחדש עבור ההקפה הבאה.¹¹⁷
- בפסקה "עוזר דלים" אמר הרבי הרש"ב, שצריך להפסיק קצת בין תיבות "עוזר" ל"דלים"¹¹⁸.
- בשנת האבלות (רחמנא ליצלן) לא הולכים להקפות לבד, אלא עם ליווי.¹¹⁹
- הניגונים המושרים בשעת ההקפות הם ניגונים קבועים מדור ודור. ומהם: "וכל קרני רשעים אגדע"¹²⁰; "על הסלע הך"¹²¹; הניגון המכונה 'ניגון ההקפות של רבי לוי יצחק'¹²²; ניגון ריקוד¹²³; והרבי היה מוסיף עליהם עוד ניגונים¹²⁴. נוהגים גם לנגן את ניגון 'האָפּ קאזאק' של הסבא משפולי¹²⁵.
- אין מנהגנו לערוך קריאת התורה בליל החג.
- בעת שמחזירים את ספרי התורה לארון הקודש אחר ההקפות אין אומרים מאומה¹²⁶.

סעודת יום טוב

- לאחר ההקפות עורכים סעודת יום טוב בבית.
- בשמיני עצרת ושמחת תורה לא טובלים פרוסת המוציא בדבש.
- ביום טוב "צריך לקבוע כל סעודה על היין", כלומר: לשותות יין באמצע הסעודה, באם הדבר אפשרי.¹²⁷

קריאת שמע שעל המיטה

- "ידוע לכול, שבאמירת "שמע ישראל" בקריאת שמע על מיטתו בשמחת תורה, צריך לקבל על עצמו את המסירה ונתינה להרבצת תורה, במסירת נפש בגופו, רוחו ונשמתו, וזו צריכה להיות כל מהותו"¹²⁸.

יום שלישי

כב תשרי, שמיני עצרת ושמחת תורה

תפילת שחרית והקפות

- הכוהנים נושאים היום את כפיהם בתפילת שחרית (בלבד), כפי הסדר שעושים בדרך כלל בתפילת מוסף של יום טוב.
- לאחר תפילת שחרית והלל, עושים קידוש, נוטלים ידיים לסעודה או אוכלים כזית 'מזונות', ועורכים התוועדות¹²⁹.
- אמירת פסוקי "אתה הראית" - באותו הסדר כמו אתמול.
- לאחר מכן, פותחים את ארון הקודש, מוציאים את כל ספרי התורה ומקיפים את הבימה. עורכים היום שבע חצאי הקפה (ברצף אחד), שהם בסך הכול שלוש הקפות וחצי, אך אומרים את כל סדר ההקפות. היום לא מכריזים "עד כאן הקפה..." ומחזירים את כל ספרי התורה לארון הקודש וסוגרים אותו¹³⁰.

קריאת התורה

- מוציאים שלושה ספרי תורה, בראשון קוראים בפרשת "וזאת הברכה", ואם יש צורך, חוזרים כמה פעמים על קריאה זו עד שכל הציבור יעלה לתורה.
- בבית הכנסת של הרבי עולים בשמחת תורה כמה קרואים יחדיו. לכוהן - כוהנים, ללוי - לויים, ולשאר העליות - ישראלים, וגם הילדים עולים עם אבותיהם¹³¹. את ברכת התורה מברכים כל העולים יחדיו.
- בכל 'מחזור' של קריאה, מעלים (אם ישנם) כהן, לוי וישראלים¹³².
- בסיום, עולה אחד עם 'כל הנערים'. ומנהגנו שהגדול העולה עימם מברך לבדו, ומוציא את כולם ידי חובה בברכתו¹³³. לא נוהגים לפרוש טלית על הנערים ועל שאר העומדים אצל הבימה, וכן לא אומרים "המלאך הגואל"¹³⁴.
- 'חתן-תורה' ו'חתן בראשית' יכולים להיות גם כוהנים או לויים. לא נוהגים לפרוש טלית על

117. לוח כולל-חב"ד.

118. סה"ש תש"ד עמ' 31, ושם נתבאר.

119. ספר-המנהגים עמ' 78. וראה 'אוצר' עמ' שנה. 'תורת-מנחם - מנחם-ציון ח"א עמ' 227.

120. ספר-הניגונים ח"ג ניגון קסא.

121. שם, ניגון קסג.

122. שם ח"א ניגון קסה.

123. שם ח"ב ניגון קפה.

124. כ"ז מ'אוצר' שם.

125. ספר הניגונים ח"א (ניגון כד) עמ' מט - סה"ש תש"ד עמ' 116, וראה סה"ש תורת שלום עמ' 236.

126. 'אוצר' עמ' שט, ע"פ הגהת הרבי ללוח כולל-חב"ד.

127. שר"ע אדה"ז סי' תקכ"ט ס"ד (וכלשונו שם: "אם ידו משגת").

128. סה"ש תש"ד עמ' 39 (בתרגום ללה"ק - עמ' לו).

129. למרות מ"ש בשו"ע אדה"ז סי' רפו ס"ד, אולי י"ל ע"פ מ"ש בספר השיחות תש"א עמ' 120 ובהערה 10, עיי"ש. וכנראה לא נהגו לעשות אז סעודה ממש, ראה 'אוצר' עמ' שנה ועמ' שנה.

130. לוח כולל-חב"ד. 'אוצר' עמ' שנה.

131. 'אוצר' שם. וראה פרטים נוספים בהנהגה, במציאות והדעות בהלכה בזה, שם וב'אהלי ליובאוויטש' עמ' 157, ובקובץ 'אהלי שם' גיליון ח' עמ' קנה.

132. כ"מ בשערי-אפרים ש"ח סנ"ו, וע' בשו"ע סי' קלה ס"ו ונ"כ.

133. משיחת יום שמחת תורה "תש"ט ס"ח (תורת מנחם - התוועדות) (כד)

תש"ט ח"א עמ' 146.

134. 'אוצר' עמ' שפ.

ראש העולה ל'חתן תורה' ול'חתן בראשית'¹³⁵.

- קוראים ל'חתן-תורה' מ"מעונה אלוקי קדם" עד "לעיני כל ישראל". לאחר גמר קריאת הפרשה אומר כל הקהל "חזק חזק ונתחזק", וגם העולה בעצמו אומר כן לפני הברכה האחרונה.
- מניחים את ספר התורה השני על הבימה ליד ספר התורה הראשון, ולא מסירים את ספר התורה הראשון עד שמניחים על הבימה את ספר התורה השני. מגביהים וגוללים את ספר התורה הראשון, ולא משנים בהגבהה זו מאומה מסדר ההגבהה הרגיל בכל השנה¹³⁶.
- קוראים ל'חתן בראשית' מ"בראשית ברא" עד "אשר ברא אלוקים לעשות". לאחר כל יום בבריא, הקהל עונה בקול רם את הפסוק "ויהי ערב ויהי בוקר יום...", והקורא אומר אחריהם. כשהקורא מגיע ל"ויכול" אומרים הקהל (וכן העולה לתורה¹³⁷): "ויהי ערב... יום השישי ויכול..." - ברצף אחד¹³⁸ עד "לעשות", והקורא חוזר אחריהם¹³⁹.

- מניחים את ספר התורה השלישי על יד הספר השני, אומרים חצי קדיש, ומגביהים וגוללים. בספר השלישי קוראים ל'מפטיר'.
- אחרי קריאת התורה¹⁴⁰ אומרים את הפיוטים: "שישו ושמחו", "התקבצו", "אגיל ואשמח", "אשריכם ישראל", כפי הנדפס בסידור.
- אחר כך היו רוקדים ריקוד נוסף בניגון שמחת תורה, בהתלהבות גדולה¹⁴¹.

יזכור

- לאחר אמירת הפיוטים, אומרים "יזכור".
- מי שיש לו אב ואם - יוצא מבית הכנסת. אבלים בתוך שנתם (רחמנא ליצלן) נשארים בבית הכנסת, אבל לא אומרים "יזכור". בהזכרת נשמות אומרים "בן/בת פלונית".
- אומרים "אב הרחמים". גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר "אב הרחמים", ורצוי לקרוא לכל אלו שיצאו מבית הכנסת ל'יזכור', לחזור פנימה

לפני אמירה זו.

הזכרת הגשם

- לפני תפילת לחש של מוסף מכריז הגבאי "משיב הרוח ומוריד הגשם", ומתפילה זו מתחילים לומר זאת בכל התפילות.
- המתפלל ביחיד - ימתין עם תפילת המוסף עד שיתפללו הציבור, כדי שיוכל לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם". מי ששמע הכרזת "משיב הרוח ומוריד הגשם" לפני שהתפלל תפילת שחרית (ואינו מתפלל במניין אחר) אומר גם בתפילת שחרית "משיב הרוח ומוריד הגשם"¹⁴². טעה ואמר "מוריד הטל" - אינו חוזר.
- בחזרת הש"ץ אומרים "תפילת גשם". לא נושאים כפיים.

שיעורי חת"ת

- לומדים היום¹⁴³ פרשת 'וזאת הברכה' החל מ'שלישי' עד סיום הסדרה עם פירוש רש"י, ופרשת בראשית מתחילתה עד 'שלישי' עם פירוש רש"י.

מוצאי יום טוב

- את ההבדלה מתחילים ב"הנה א-ל ישועתי"¹⁴⁴.
- רבים נוהגים (על-פי מנהג האריז"ל¹⁴⁵) לערוך הקפות בארצנו הקדושה גם בלילה זה. הרבי היה מעודד שמחה זו ושולח מברקים למקומות המרכזיים (כפר-חב"ד, נחלת-הר-חב"ד וירושלים ת"ו) מדי שנה בשנה.
- במוצאי שמחת-תורה מכריזים: "ויעקב הלך לדרכו"¹⁴⁶.
- מי שלא הספיק לפני כן, יסיים את פרשת 'וזאת הברכה' שניים מקרא ואחד תרגום עוד הלילה (לאחר חצות)¹⁴⁷.

יום רביעי

כג תשרי, אסרו חג

- היום מרבים באכילה ושתייה מעט יותר מהרגיל¹⁴⁸.

135. שם עמ' שפד.

136. 'אוצר' עמ' שפא.

137. הרבי, שעלה תמיד ל'חתן בראשית', אמר הן את 'ויהי ערב' והן את 'ויכול' (ולפחות התחיל לאומרו) יחד עם הציבור.

138. ראה נטעי גבריאל סוכות פ"ג סכ"ו מהלבוש ומהר"ל וכו'.

139. 'אוצר' עמ' שפד-שפה.

140. לוח כולל-חב"ד, ע"פ מש"כ בסידור שאומרים זאת אחר ("כל אחר" - סמוך, רש"י בראשית טו,א) קרה"ת.

141. קובץ ליבאוויטש, גיליון 13 (תשט"ז) עמ' 64.

142. ס' המנהגים שם, עמ' 69 (עיי"ש בהערה).

143. שערי הל' ומנהג ח"ה ס' פח, עיי"ש.

144. פרמ"ג ס' תצא, משבצות ס"ק א.

145. כף החיים ס' תרס"ט ס"ק ל, וש"נ.

146. לקוטי שיחות חלק י' עמ' 192. וראה 'אוצר' עמ' שצג, וש"נ.

147. התוועדויות תשמ"ז ח"א עמ' 350. וראה התוועדויות תשמ"ו ח"א עמ' 396.

148. לוח כולל-חב"ד.

ה בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב
גבלת עמים למספר בני ישראל: בהנחל עליון
גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים למספר
בני ישראל: באחסנא עלאה עממיא בפרשותה
בני אנשא קיים תחומי עממיא למנן בני
ישראל: ט כי חלק יהוה עמו יעקב חבל
נחלתו: כי חלק יהוה עמו יעקב חבל נחלתו:
ארי חלקא דיי עמה יעקב עדב אחסנתה:
ימצאהו בארץ מדבר ובתהו וילל ישמן
יסבבנהו יבוננהו יצרנהו באישון עינו: ימצאהו
בארץ מדבר ובתהו וילל ישמן יסבבנהו יבוננהו
יצרנהו באישון עינו: ספיק צרפיהון בארעא
מדברא ובית צתונא אתר די לית מיא אשרונן
סחור סחור לשכנתה אלפנון פתגמי אורייתא
נטרנון כבבת צניהון: י כנשך יעיר קנז על-
גוזליו ירחף יפרש כנפיו יקחהו ישאהו על-
אברתו: כנשך יעיר קנז על-גוזליו ירחף יפרש
כנפיו יקחהו ישאהו על-אברתו: כנשך דמחיש
לקנה על כנויה מתחופף פריס גרפויה מקבלהון
מנטלהון על תקופ אברויה: ב יהוה בדר ינחנו
ואין עמו אל נכר: יהוה בדר ינחנו ואין עמו
אל נכר: יי בלחודויה עתיד לאשריותהון
בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולא יתקים
קדמויה פלחן טעון:

שליש י ירפבהו כתיב על-במותי קרי על-במתי
ארץ ויאכל תנובת שדי וינקחו דבש מפלע
ושמן מחלמיש צור: ירפבהו על-במתי ארץ
ויאכל תנובת שדי וינקחו דבש מפלע ושמן
מחלמיש צור: אשרונן על תקפי ארעא ואוכלונן
בזת סנאיהון ויבה להון בזה שלישי קרוין ונכסי
יתבי ברפין תקיפין: ד חמאת בקר וחלב צאן
עם-חלב פרים ואילים בני-בשן ועתודים
עם-חלב בליות חטה ודם-ענב תשתה-חמר:

א האינו השמים ואדברה ותשמע הארץ
אמר-פי: האינו השמים ואדברה ותשמע הארץ
אמר-פי: אציתו שמיא ואמלל ותשמע ארעא
אמר-פי: ב יערף כמטר לקחי תגל כפל
אמרתי בשעירים עלי-דשא וכרביבים עלי-
עשב: יערף כמטר לקחי תגל כפל אמרתי
בשעירים עלי-דשא וכרביבים עלי-עשב: יכסם
כמטרא אולפני יתקבל כטלא מימרי ברוחי
מטרא דנשבין על דתאה וכרסיסי מלקושא די
על עשבא: ג כי שם יהוה אקרא הכו גדל
לאלהינו: כי שם יהוה אקרא הכו גדל
לאלהינו: ארי בשמא דיי אנא מצלי הכו רבויתא
קדם אלהא: ד הצור תמים פעלו כי כל-דרכיו
משפט אל אמונה ואין על צדיק וישר הוא:
הצור תמים פעלו כי כל-דרכיו משפט אל
אמונה ואין על צדיק וישר הוא: תקיפא
דשלמין עובדויה ארי כל ארחתה דינא אלהא
מהימנא דמן קדמויה עולה לא נפק דמן קדם זפי
וקשיט הוא: ה שחת לו לא בניו מומם דור
עקש ופתלתל: שחת לו לא בניו מומם דור
עקש ופתלתל: חבילו להון לא לה בניא די
פלחו לטענותא דרא דאשניו עובדויה ואשתניו:
ו הליהוה תגמלוזאת עם נבל ולא חכם
הלוא-הוא אביד קנז הוא עשך ויכננך:
הליהוה תגמלוזאת עם נבל ולא חכם הלוא-הוא
אביד קנז הוא עשך ויכננך: הא קדם יי אתון
גמלין דא עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו הלא
הוא אבוק ואת די לה הוא עבדך ואחקנך:

שני: זכר ימות עולם בינו שנות דר ודר שאל
אביד ויגדך וקניך ויאמר-לך: זכר ימות עולם
בינו שנות דר ודר שאל אביד ויגדך וקניך
ויאמר-לך: אדפר יומין דמן עלמא אסתפל בשני
דר ודר שאל אבוק וימיו לך סביך וימיון לך:

חמאת בקר וחלב צאן עִם־חֶלֶב כְּרִים וְאֵילִים
בְּגִיבֹשׁ וְעֵתוּדִים עִם־חֶלֶב בְּלוֹת חֹמֶה וְדִם־עֵגֶב
תִּשְׁתַּחֲוֶה־חֶמֶר: יִהְיֶה לָהֶן בֹּת מַלְכִּיהֶן וְשְׁלִיטִיהֶן
עִם עֹתֵר בְּרִכְיֵהֶן וְתַקְפִּיהֶן עִמָּה דָאֲרַעְהֶן
וְאַחֲסִנְתֵּהֶן עִם בֹּת חִילִיהֶן וּמִשְׁרִתֵּהֶן וְדִם
גְּבִרֵיהֶן אִתְּשֵׁד כְּמִיָּא: **טו** וַיִּשְׁמֹן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט
שְׁמֹנֶת עֶבֶת כְּשִׁית וַיִּטֹּשׁ אֱלֹהֵי עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֹּל
צוּר יִשְׁעָתוֹ: וַיִּשְׁמֹן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט שְׁמֹנֶת עֶבֶת
כְּשִׁית וַיִּטֹּשׁ אֱלֹהֵי עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֹּל צוּר יִשְׁעָתוֹ:
וַעֲתֵר יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט אֲצִלָּה תְּקוּף קָנָא נִכְסִין
וְשִׁבְק פֶּלֶחַן אֱלֹהָה דְּעִבְדָּה וְאַרְגֹּז קָדָם תְּקִיפָא
דְּפָרְקָה: **טז** וַיִּקְנֵאֵהוּ בְּזָרִים בְּתוֹעֵבָת יִכְעִיסֵהוּ:
וַיִּקְנֵאֵהוּ בְּזָרִים בְּתוֹעֵבָת יִכְעִיסֵהוּ: אֲקִינְאוּ
קְדֻמוֹהִי בְּפֶלֶחַן טַעֲנֹן בְּתוֹעֵבָת אֲרִגִּיזוֹ קְדֻמוֹהִי:
יז וַיִּזְבְּחוּ לִשְׂדִים לֹא אֱלֹהֵי אֱלֹהִים לֹא יָדְעוּם
חֲדָשִׁים מִקֶּרֶב בָּאוּ לֹא שְׁעָרוּם אֲבֹתֵיהֶם:
וַיִּזְבְּחוּ לִשְׂדִים לֹא אֱלֹהֵי אֱלֹהִים לֹא יָדְעוּם חֲדָשִׁים
מִקֶּרֶב בָּאוּ לֹא שְׁעָרוּם אֲבֹתֵיהֶם: דְּבַחוּ לִשְׂדִין
דְּלִית בְּהֶן צָרוּף דְּחֶלֶן דְּלֹא יִדְעֻנֹן חֲדָתָא דִּי
מִקְרִיב אֲתַעֲבִידָא לֹא אֲתַעֲסְקוּ בְּהֶן אֲבֹתֵיהֶן:
יח צוּר יִלְדֵּךְ תִּשְׁ וְתִשְׁפַּח אֵל מְחֻלָּלֶךְ: צוּר
יִלְדֵּךְ תִּשְׁ וְתִשְׁפַּח אֵל מְחֻלָּלֶךְ: דְּחֵלָא תְּקִיפָא
דְּבִרְאָן אֲתַנְשַׁתָּא שְׁבַקְתָּא פֶּלֶחַן אֱלֹהָה דְּעִבְדֶּךָ:
יט וַיִּרְא יְהוָה וַיִּנְאֹץ מִכַּעַם בְּנָיו וּבְנֵיתָיו:
וַיִּרְא יְהוָה וַיִּנְאֹץ מִכַּעַם בְּנָיו וּבְנֵיתָיו: וְגַלִּי קָדָם
וְתַקֵּף רִגְזָה מִדְּאֲרִגִּיזוֹ קְדֻמוֹהִי בְּנִין וּבָנֹן:
כ וַיֹּאמֶר אֲסִתִּירָה פָנַי מֵהֶם אֲרֹאֶה מַה
אַחֲרֵיהֶם כִּי דוֹר תַּהֲפֹכֶת הֵמָּה בָּנִים לֹא־אֱמֹן
בָּם: וַיֹּאמֶר אֲסִתִּירָה פָנַי מֵהֶם אֲרֹאֶה מַה
אַחֲרֵיהֶם כִּי דוֹר תַּהֲפֹכֶת הֵמָּה בָּנִים לֹא־אֱמֹן בָּם:
וְאָמַר אֶסְלַק שְׁכֵנִתִּי מִנְּהֶן גְּלִי קְדָמִי מָא יְהִי
בְּסוֹפֵיהֶן אֲרִי דְרָא דְאִשְׁנִי אֲנֹן בְּנִיָּא דְּלִית בְּהֶן
חִימְנֹו: **כא** הֵם קִנְאוּנִי בְּלֹא־אֵל כְּעִסּוּנִי
בְּהַבְלִיהֶם וְאֲנִי אֲקִינְאִם בְּלֹא־עֵם בְּגִיבֹשׁ

אֲכַעִיסֶם: הֵם קִנְאוּנִי בְּלֹא־אֵל כְּעִסּוּנִי בְּהַבְלִיהֶם
וְאֲנִי אֲקִינְאִם בְּלֹא־עֵם בְּגִיבֹשׁ נִבֵּל אֲכַעִיסֶם: אֲנֹן
אֲקִינְאוּ קְדָמִי בְּלֹא דְחֵלָא אֲרִגִּיזוֹ קְדָמִי בְּפֶלֶחַן
טַעֲנֹן וְאֲנֹא אֲקִנְנֹן בְּלֹא עֵם בְּעִמָּה טַפְּשָׁא
אֲרִגִּזְנֹן: **כב** כִּי־אֵשׁ קָדְחָה בְּאִפִּי וְתִיקַד עַד־
שְׂאוֹל תַּחֲתִית וְתֹאכַל אֶרֶץ וַיִּבְלֶה וְתִלְחַט
מוֹסְרֵי הָרִים: כִּי־אֵשׁ קָדְחָה בְּאִפִּי וְתִיקַד עַד־
שְׂאוֹל תַּחֲתִית וְתֹאכַל אֶרֶץ וַיִּבְלֶה וְתִלְחַט מוֹסְרֵי
הָרִים: אֲרִי קְדוּם תְּקִיף כְּאִשָּׁא נִפֵּק מִקְדָּמִי בְּרִגְזוֹ
וְשִׁצִּי עַד שְׂאוֹל עֲרֹאִית וְאַסֵּף אֲרַעָא וְעִלְלַתָּהּ
וְשִׁצִּית עַד סִיפֵי טוּרֵיָא: **כג** אֲסַפְּהָ עֲלִימוֹ רַעוּת
חֲצִי אֲכַלְהֶבֶם: אֲסַפְּהָ עֲלִימוֹ רַעוּת חֲצִי אֲכַלְהֶבֶם:
כד אֲסֵף עֲלִיהֶן בִּישׁוּן מִכְתָּשִׁי אֲשִׁצִּי בְּהֶן:
כה מִזֵּי רַעֲב וּלְחָמִי רִשָּׁף וְקָטַב מְרִירִי וְשׁוֹן
בְּהִמָּל אֲשַׁלַּח־בָּם עִם־חֲמַת וְחֲלִי עֶפֶר: מִזֵּי
רַעֲב וּלְחָמִי רִשָּׁף וְקָטַב מְרִירִי וְשׁוֹן בְּהִמָּל אֲשַׁלַּח־
בָּם עִם־חֲמַת וְחֲלִי עֶפֶר: נִפְחִי כֶּפֶן וְאֲכֹלִי עוֹף
וְכִתִּישִׁי רוּחִין בִּישׁוֹן וְשׁוֹן חִיּוֹת בְּרָא אֲגַרִי בְּהֶן
עִם חֲמַת תַּנִּינְיָא דְּזַחְלִין בְּעַפְרָא: **כו** מְחוּיֹן
תִּשְׁכַּל־חֶרֶב וּמִחֲדָרִים אֵימָה גַם־בְּחֹרֶל גַּם־
בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם־אִישׁ שִׁיבָה: מְחוּיֹן תִּשְׁכַּל־חֶרֶב
וּמִחֲדָרִים אֵימָה גַם־בְּחֹרֶל גַּם־בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם־
אִישׁ שִׁיבָה: מִבְּרָא תַּמְכַּל חֲרָבָא וּמִתַּנְנִיָּא חֲרָגַת
מוֹתָא אָף עוֹלְמִיָּהֶן אָף עוֹלְמִתֵּהֶן וַיִּקְיֵהֶן עִם
אֲנָשׁ סְבִיָּהֶן: **כז** אֲמַרְתִּי אֲפֹאֲיָהֶם אֲשַׁבִּיתָהּ
מֵאֲנָשׁ זָכָרִם: אֲמַרְתִּי אֲפֹאֲיָהֶם אֲשַׁבִּיתָהּ מֵאֲנָשׁ
זָכָרִם: אֲמַרְתִּי אֲחֹל רִגְזִי עֲלֵיהֶן וְאֲשַׁצְנֹן אֲבִטֵּל
מִבְּנֵי אֲנָשָׁא דּוּכְרֵיהֶן: **כח** לֹלִי כַּעַם אוֹיֵב אֲגוֹר
פְּנִי־יִנְכְּרוּ צְרִימוֹ פְּנִי־אֲמָרוּ יִדְּנוּ רָמָה וְלֹא יְהוָה
פָּעַל כְּלִי־זֹאת: לֹלִי כַּעַם אוֹיֵב אֲגוֹר פְּנִי־יִנְכְּרוּ
צְרִימוֹ פְּנִי־אֲמָרוּ יִדְּנוּ רָמָה וְלֹא יְהוָה פָּעַל כְּלִי־
זֹאת: אֲלוּלֶפֶן רִגְזָא דְּסִנְאָה כְּנִישׁ דִּילְמָא יִתְרַבֵּר
בַּעַל דְּכַבָּא דִּילְמָא יִימְרוּן יִדְּנָא תְּקִיפַת לָנָא וְלֹא
מִן קָדָם יִי הוֹת כֹּל דָּא: **כט** כִּי־נָגְזִי אֲבָד עֲצוֹת

המה ואין בהם תבונה: כִּי־נָוִי אֶבֶר עֲצוֹת הַמָּה ואין בהם תבונה: אֲרִי עִם מִאֲבְדֵי עֲצָה אֲנֹן וְלִית בְּהוֹן סוֹכְלָתָנוּ:

חמישי כט לו חֲכָמוּ יִשְׁפִּילוּ זֹאת יָכִינוּ לְאַחֲרֵיהֶם: לו חֲכָמוּ יִשְׁפִּילוּ זֹאת יָכִינוּ לְאַחֲרֵיהֶם: אלו חֲכָמוּ אִסְתַּפְּלוּ בְּדָא סָבְרוּ מָא יְהִי בְּסוֹפִיהוֹן: לֹאִיכָּה יִרְדֹּף אַחֶר אֱלֹף וְשָׁנִים יָנִיסוּ רִבְכָּה אִסְלָא כִּי־צוּרָם מְכָרָם וַיהוָה הַסְּגִירָם: אִיכָּה יִרְדֹּף אַחֶר אֱלֹף וְשָׁנִים יָנִיסוּ רִבְכָּה אִסְלָא כִּי־צוּרָם מְכָרָם וַיהוָה הַסְּגִירָם: אֲבָדִין יִרְדֹּף חַד אֶלְפָא וְתַרְבִּין יַעֲרֻקוֹן לְרַבּוּתָא אֶלְהֵן אֲרִי תִקְיָהוֹן מִסְרָנוֹן וְיִי אֲשַׁלְמָנוֹן: לא כִּי לֹא כְּצוּרָנוּ צוּרָם וְאִי־כִינוּ פְּלִילִים: כִּי לֹא כְּצוּרָנוּ צוּרָם וְאִי־כִינוּ פְּלִילִים: אֲרִי לֹא כְּתַקְפָּנָא תַקְפָּהוֹן וּבַעֲלִי דְבִכְנָא הוּוּ דִּינָנָא: לא כִּי־מִגְפָּן סָדָם גִּפְנָם וּמִשְׁדָּמָת עֲמֹרָה עֲנַבְמוֹ עֲנַב־יְרוּשָׁא אֲשַׁפְּלָת מִרְדָּת לָמוּ: כִּי־מִגְפָּן סָדָם גִּפְנָם וּמִשְׁדָּמָת עֲמֹרָה עֲנַבְמוֹ עֲנַב־יְרוּשָׁא אֲשַׁפְּלָת מִרְדָּת לָמוּ: אֲרִי כְּפָרְעֻנוֹת עֲמָא דְסָדוּם פִּרְעֻנוֹתָהוֹן וְלִקְוֹתָהוֹן כְּעַם עֲמֹרָה מִתְתַּהוֹן בִּישִׁין פִּרְשֵׁי חוּזִין וְתִשְׁלָמָת עוֹבְדֵיהוֹן כְּמִרְרוֹתָהוֹן: לא חֲמַת תַּנִּינָם יִינָם וְרֹאשׁ פְּתָנִים אֲכוֹר: חֲמַת תַּנִּינָם יִינָם וְרֹאשׁ פְּתָנִים אֲכוֹר: הָא כְּמֵרַת תַּנִּינָא כֹּס פִּרְעֻנוֹתָהוֹן וּכְרִישׁ פְּתָנִי חוּזִין אֲכוֹרָאִין: לא הִלֵּא־הוּא כְּמָם עֲמִירִי חֲתוּם בְּאוֹצְרֵתִי: הִלֵּא־הוּא כְּמָם עֲמִירִי חֲתוּם בְּאוֹצְרֵתִי: הִלֵּא כָּל עוֹבְדֵיהוֹן גִּלְן קְדָמִי גִנְיִזִין לְיוֹם דִּינָא בְּאוֹצְרִי: לא לִי נֶקֶם וְשָׁלָם לָעַת תְּמוּת רִגְלָם כִּי קְרוּב יוֹם אִידָם וְחַשׁ עֲתֵדָת לָמוּ: לִי נֶקֶם וְשָׁלָם לָעַת תְּמוּת רִגְלָם כִּי קְרוּב יוֹם אִידָם וְחַשׁ עֲתֵדָת לָמוּ: קְדָמִי פִּרְעֻנוּתָא וְאַנָּא אֲשַׁלָּם לַעֲדָן דִּי־גִלְוִין מֵאַרְעָהוֹן אֲרִי קָרִיב יוֹם תִּבְרָהוֹן וּמִפַּע דְּעֵתִיד לַהּוֹן: לא כִּי־יִרְדִּין יְהוָה עֲמוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנַחֵם כִּי יִרְאֶה כִּי־אִזְלוֹת יָד וְאַפָּם עֲצוֹר וְעוֹזֹב: כִּי־יִרְדִּין יְהוָה עֲמוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנַחֵם

כִּי יִרְאֶה כִּי־אִזְלוֹת יָד וְאַפָּם עֲצוֹר וְעוֹזֹב: אֲרִי דִינָא דִּינָא דְּעֵמָה וּפִרְעֻנוֹת עֲבָדוּהִי צִדִּיקָא יִתְפָּרַע אֲרִי גִלְי קְדָמוּהִי דְּכַעֲדָן דִּתְתַּקַּף עֲלֵיהוֹן מִחַת סָנְאָה יְהוֹן מִשְׁלָטִין וּשְׁבִיקִין: לא וְאַמָּר אִי אֱלֹהִימוֹ צוּר חֲסִיו בּוֹ: וְאַמָּר אִי אֱלֹהִימוֹ צוּר חֲסִיו בּוֹ: וְיִימַר אֵן דְּחִלְתָּהוֹן תַּקִּיפָא דְּהוּוּ רְחִיצִין בַּהּ: לא אֲשֶׁר חֲלָב וּבְחִימוֹ יֹאכְלוּ יִשְׁתּוּ וַיִּין גְּסִיכָם יָקוּמוּ וְיַעֲזֻרְכֶּם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה: אֲשֶׁר חֲלָב וּבְחִימוֹ יֹאכְלוּ יִשְׁתּוּ וַיִּין גְּסִיכָם יָקוּמוּ וְיַעֲזֻרְכֶּם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה: דִּי תִרַב נִכְסָתָהוֹן הוּוּ אֲכָלִין שְׁתָּן חֲמַר גְּסִפִּיהוֹן יָקוּמוֹן כְּעַן וּיסְעִדוּנְכוֹן יְהוֹן עֲלִיכוֹן מִגֵּן: לא רָאוּ א עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי אֲנִי אֲמִית וְאַחִיה מְחַצְתִּי וְאַנִּי אֲרַפָּא וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל: רָאוּ א עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי אֲנִי אֲמִית וְאַחִיה מְחַצְתִּי וְאַנִּי אֲרַפָּא וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל: חָזוּ כְּעַן אֲרִי אֲנָא אֲנָא הוּא וְלִית אֱלֹה בִּר מִנִּי אֲנָא מִמִּית וּמִחַה מְחִינָא וְאַף מִסִּינָא וְלִית מִן יָדִי מִשׁוּב:

שִׁישׁ מ כִּי־אֲשָׁא אֱלֹהִים יָדִי וְאַמָּרְתִּי חִי אֲנִכִּי לְעֵלָם: כִּי־אֲשָׁא אֱלֹהִים יָדִי וְאַמָּרְתִּי חִי אֲנִכִּי לְעֵלָם: אֲרִי אֲתַקְנִית בְּשִׁמְיָא בֵּית שְׁכֻנָּתִי וְאַמְרִית קִדָּם אֲנָא לְעֵלְמִין: מא אִם־שְׁנוּתִי בְּרַק חֲרָפִי וְתֹאחֻז בְּמִשְׁפָּט יָדִי אֲשִׁיב נֶקֶם לְצָרִי וְלִמְשֻׁנָּאִי אֲשַׁלָּם: אִם־שְׁנוּתִי בְּרַק חֲרָפִי וְתֹאחֻז בְּמִשְׁפָּט יָדִי אֲשִׁיב נֶקֶם לְצָרִי וְלִמְשֻׁנָּאִי אֲשַׁלָּם: אִם עַל חַד תִּרִּין כְּחֻזִּי בְּרַקָּא מִסּוּף שְׁמִיָּא וְעַד סוּף שְׁמִיָּא תִתְגַּלִּי חֲרָפִי וְתִתְקַף בְּדִינָא יָדִי אֲתִיב פִּרְעֻנוּתָא לְסָנְאִי וּלְכַעֲלִי דְּכִכִּי אֲשַׁלָּם: מב אֲשַׁכִּיר חֲצִי מִדָּם וְחֲרָפִי תֹאכַל בְּשֹׁר מִדָּם חֲלָל וְשִׁבְיָה מִרָּאשׁ פִּרְעוֹת אוֹיֵב: אֲשַׁכִּיר חֲצִי מִדָּם וְחֲרָפִי תֹאכַל בְּשֹׁר מִדָּם חֲלָל וְשִׁבְיָה מִרָּאשׁ פִּרְעוֹת אוֹיֵב: אֲרוּי גִּירִי מִדָּמָא וְחֲרָפִי תִקְטוֹל כְּעַמְמִיָּא מִדָּם קִטִּילִן וְשִׁבְיָן לֹאֲעֲדָאָה כְּתִרִין מִרִּישׁ סָנְאָה וּבַעֲל דְּכַבָּא: מב תִּרְגִּינוּ גוֹיִם עֲמוֹ כִּי דִם־עֲבָדָיו יָקוּם

וּנְקָם יָשִׁיב לְצִרְיֹו וּכְפָר אֲדַמְתּוּ עִמּוֹ: הֲרַגְנוּ גֹוִים עִמּוֹ כִּי דַם-עֲבָדָיו יָקוּם וּנְקָם יָשִׁיב לְצִרְיֹו וּכְפָר אֲדַמְתּוּ עִמּוֹ: פ' שָׁבְחוּ עֲמֻמִּיא עִמָּה אָרִי פִרְעֻנֹת עֲבָדֶיהִי צַדִּיקִיא יִתְפָּרַע וּפִרְעֻנֹת יִתִּיב לְסִנְאוֹהִי וַיִּכְפֹּר עַל אֲרָעָה וְעַל עַמָּה:

שְׁבִיעִי מִדְּוִיכָא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־פְּלִדְבְּרֵי הַשִּׁירָה־הַזֹּאת בְּאֻזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשִׁיעַ בִּן־נֹון: וַיִּבֹא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־פְּלִדְבְּרֵי הַשִּׁירָה־הַזֹּאת בְּאֻזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשִׁיעַ בִּן־נֹון: וְאַתָּה מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יֵת כֹּל פִּתְגָמִי תִשְׁבַּחְתָּא הָדָא קָדָם עַמָּא הוּא וְהוֹשִׁיעַ בִּר נֹון: מַה וַיִּכָּל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת־פְּלִדְבְּרֵי הָאֱלֹהִים אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: וַיִּכָּל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת־פְּלִדְבְּרֵי הָאֱלֹהִים אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: וְשָׁעִי מֹשֶׁה לְמַלְלָא יֵת כֹּל פִּתְגָמִיא הָאֲלִין עִם כָּל יִשְׂרָאֵל: מַה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שִׁימוּ לְבַבְכֶּם לְכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַעֲדִיד בְּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תִּצְוֶם אֶת־בְּנֵיכֶם לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־פְּלִדְבְּרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שִׁימוּ לְבַבְכֶּם לְכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַעֲדִיד בְּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תִּצְוֶם אֶת־בְּנֵיכֶם לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־פְּלִדְבְּרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: וְאָמַר לְהוֹן שׁוּוּ לְכַכּוֹן לְכָל פִּתְגָמִיא דִּי אֲנָא מִסְּהַד בְּכֹון יוֹמָא דִּין דִּי תִפְקֻדְנוֹן יֵת בְּנִיכֹון לְמַטֵּר לְמַעַבְדַּד יֵת כֹּל פִּתְגָמִי אוֹרִיתָא הָדָא: מַה כִּי לֹא־דַבֵּר רַק הוּא מִכֶּם כִּי־הוּא חַיִּיכֶם וּבִדְבַר הוּא תִאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ: כִּי לֹא־דַבֵּר רַק הוּא מִכֶּם כִּי־הוּא חַיִּיכֶם וּבִדְבַר הוּא תִאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ: אָרִי לֹא פִתְגָם רַקָּא הוּא מְנַכּוֹן אָרִי הוּא חַיִּיכֹון וּבִפְתָגְמָא הָדִין תּוֹרְכֹון יוֹמִין עַל אֲרָעָא דִּי אַתּוֹן עֹבְרִין יֵת יִרְדְּנָא תִמָּן לְמִירְתָּהּ:

מִפְטוֹר פ' מַה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם

הַזֶּה לֵאמֹר: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר: וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּכֹון יוֹמָא הָדִין לְמִימַר: מַה עָלָה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר־נֹבֹו אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יַרְחוֹ וְרֹאֵה אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחֲזָהּ: עָלָה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר־נֹבֹו אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יַרְחוֹ וְרֹאֵה אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחֲזָהּ: סָק לְטוֹרָא דְעֲבָרָאִי הָדִין טוֹרָא דְנֹבֹו דִּי בְּאֲרָעָא דְמוֹאָב דִּי עַל אֲפִי יַרְחוֹ וְחֲזִי יֵת אֲרָעָא דְכְנַעַן דִּי אֲנָא יְהִיב לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחֲזָהּ: נֹוֹמַת בְּהַר אֲשֶׁר אַתָּה עֹלָה שְׁמָה וְהֶאֱסַף אֶל־עַמּוּדָא בְּאֲשֶׁר־מָת אַהֲרֹן אַחִיד בְּהַר הָהָר וַיֹּאסֶף אֶל־עַמּוּדָא: וְמָת בְּהַר אֲשֶׁר אַתָּה עֹלָה שְׁמָה וְהֶאֱסַף אֶל־עַמּוּדָא בְּאֲשֶׁר־מָת אַהֲרֹן אַחִיד בְּהַר הָהָר וַיֹּאסֶף אֶל־עַמּוּדָא: וּמוֹת בְּטוֹרָא דִּי אַתָּה סָלַק לְתַמָּן וְאַתְּכַנַּשׁ לְעַמּוּדָא כְּמָא דְמִית אַהֲרֹן אַחֲוָדָא בְּהוֹר טוֹרָא וְאַתְּכַנַּשׁ לְעַמָּה: מַה עַל אֲשֶׁר מַעֲלִיתֶם בִּי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִירְבִּית קִדְשׁ מִדְּבַר־צֶן עַל אֲשֶׁר לֹא־קִדְשִׁתֶּם אוֹתִי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: עַל אֲשֶׁר מַעֲלִיתֶם בִּי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִירְבִּית קִדְשׁ מִדְּבַר־צֶן עַל אֲשֶׁר לֹא־קִדְשִׁתֶּם אוֹתִי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: עַל דִּי שִׁקְרַתְּנוֹן בְּמִימְרֵי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִי מַצוֹת רַקָּם מִדְּבָרָא דְצֶן עַל דִּי לֹא קִדְשִׁתְּנוֹן יְתִי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: מַה כִּי מִנְּגִיד תִּרְאֶה אֶת־הָאֶרֶץ וְשְׁמָה לֹא תִבּוֹא אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי מִנְּגִיד תִּרְאֶה אֶת־הָאֶרֶץ וְשְׁמָה לֹא תִבּוֹא אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: אָרִי מִקְבֵּל תַּחֲזִי יֵת אֲרָעָא וְלִתְמָן לֹא תַעֲוִל לְאֲרָעָא דִּי אֲנָא יְהִיב לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי מִנְּגִיד תִּרְאֶה אֶת־הָאֶרֶץ וְשְׁמָה לֹא תִבּוֹא אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: פ' פ' פ' נ"ב פסוקים, כ"ב סימן.

הפטרה לפרשת האזינו בשמואל ב פרק כב

כשחל בין כיפור לסוכות מפטירין "וידבר דוד", וכשחל בשבת שובה, מפטירין "שובה ישראל".

א וידבר דוד ליהוה את־דברי השירה הזאת ביום הצייל יהוה אתו מכף כל־איביו ומכף שאול:
 ב ויאמר יהוה סלעי ומצדתי ומפלטי־לי: ג אלהי צורי אחסה־בו מגני וקרן ישעי משגבי ומנוסי
 משעי מחמם תשעני: ד מהלל אקרא יהוה ומאיבי אושע: ה כי אפפני משבר־ימות נחלי בליעל
 יבעתני: ו חבלי שאול סבני קדמני מקשי־מות: ז בצר־לי אקרא יהוה ואל־אלהי אקרא וישמע
 מהיכלו קולי ושועתי באזניו: ח ויתנעש ותרעש הארץ מוסדות השמים ירגזו ויתנעשו כ־יחרה
 לו: ט עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל גחלים בערו ממנו: י ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו:
 יא וירכב על־פרוב ויעף וירא על־כנפ־רוח: יב וישת חשך סביבתיו ספות חשרת־מים עבי
 שחקים: יג מננה נגדו בערו גחל־אש: יד ירעם מן־שמים יהוה ועליון יתן קולו: טו וישלח חצים
 ויפיצם ברק ויהם: טז ויראו אפקי ים יגלו מוסדות תבל בגערת יהוה מנשמת רוח אפו: יז וישלח
 כמרום יקחני ימשני ממים רבים: יח יצילני מאיבי עז משנאי כי אמצו ממנו: יט יקדמני ביום
 אידי ויהי יהוה משען לי: כ ויצא למרחב אתי יחלצני כ־יחפץ בי: כא יגמלני יהוה בצדקתי כבר
 ידי ישיב לי: כב כי שמרתי דרכי יהוה ולא רשעתי מאלהי: כג כי כל־משפטיו לנגדי וחקתיו
 לא־אסור ממנה: כד ואהיה תמים לו ואשתמרה מעוני: כה וישב יהוה לי בצדקתי ככרי לנגד
 עיניו: כו עם־חסיד תתחסד עם־גבור תמים תתמם: כז עם־נבר תתברר ותתברר עם־עקש תתפלל:
 כח ואת־עם עני תושיע ועיניך על־רמים תשפיל: כט כ־אתה גירי יהוה ויהוה יגיה חשבי: ל כי
 בכה ארזי גרור באלהי אדלג־שור: לא האל תמים דרכו אמרת יהוה צרופה מגן הוא לכל
 החסים בו: לב כי מ־אל מבלעדי יהוה ומי צור מבלעדי אלהינו: לד האל מעוני חיל ויתר תמים
 דרכי: לה משוגה רגלי כ־אילות ועל־במתי יעמידני: לה מלמד ידי למלחמה ונחת קשת־נחושה
 ורעתי: לו ותתן־לי מגן ישעך וננתך תרבני: לו תרחיב צעדי תחתני ולא מעדו קרסלי: לה ארדפה
 איבי ואשמידם ולא אשוב עד־כלותם: לו ואכלם ואמחצם ולא יקימון ויפלו תחת רגלי: לו ותורני
 חיל למלחמה תכריע קמי תחתני: מא ואיבי תתה לי ערף משנאי ואצמיתם: מב ישעו ואין משיע
 אלי־יהוה ולא ענם: מד ואשחקם כעפר־ארץ כמי־טחוצות אדקם ארקעם: מד ותפלמני מריבי עמי
 תשמרני לראש גוים עם לא־ידעתי יעבדני: מה בני נבר יתב־שורלי לשמע און ישמעו לי: מז בני
 נבר יבלו ויחגרו ממסגרותם: מח ח־יהוה וברוך צורי וירם אלהי צור ישעי: מח האל הנתן נקמת
 לי ומריד עמים תחתני: מט ומוציא מאיבי ומקמי תרוממי מאיש חמסים תצילני: נ על־כן אודך
 יהוה בגוים ולשמוך אומר: נ מגדול ישועות מלכו ועשה־חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד־עולם:

מִצְרֵי תִהְיֶה: וְדָא לִיהוּדָה וְאָמַר קָבֵל יִי צְלוּתָהּ
 דִּיהוּדָה בְּמִפְקָה (בִּאֲנָה) לִקְרָבָא וּלְעֵמָה תַּחֲבִינָה
 לְשֵׁלֶם יְדוּהֵי יַעֲבֹדֵן לֵה פְרַעְנוּתָא מְסָנְאוּהֵי וְסָעִיד
 מִבְּעֵלֵי דְבִבּוּהֵי חֲוֵי לֵה: פ

שׁוֹחַ וּלְלֹנִי אָמַר תַּמְיֹד וְאוּרִיד לְאִישׁ חֲסִידֶךָ
 אֲשֶׁר נִסִּיתוּ בְּמִסָּה תְרִיבָהוּ עַל־מִי מְרִיבָה:
 וּלְלֹנִי אָמַר תַּמְיֹד וְאוּרִיד לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר
 נִסִּיתוּ בְּמִסָּה תְרִיבָהוּ עַל־מִי מְרִיבָה: וּלְלֹנִי אָמַר
 תַּמְיֹד וְאוּרִידָא אֶלְבָּשְׁתָּא לְגַבְרָא דְאִשְׁתַּכַּח חֲסִידָא
 קְדָמְךָ דִּי נִסִּיתוּהֵי בְּנִסְתָּא וְהוּהּ שְׁלִים בְּחִנְתוּהֵי
 עַל מִי מִצּוּתָא וְאִשְׁתַּכַּח מִהִימָן: ט הָאֲמִיר לְאִבּוּי
 וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתוּ וְאִתְּאֲחִיו לֹא הִפִּיר וְאִתְּ-
 בָּנָו לֹא יָדַע כִּי שְׁמָרוּ אִמְרֶתְךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצְרוּ:
 הָאֲמִיר לְאִבּוּי וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתוּ וְאִתְּאֲחִיו לֹא
 הִפִּיר וְאִתְּ-בָּנָו לֹא יָדַע כִּי שְׁמָרוּ אִמְרֶתְךָ וּבְרִיתְךָ
 יִנְצְרוּ: דַּעַל אֲבוּהֵי וְעַל אִמָּה לֹא רַחֵם כַּד חֲבוּ
 מִן דִּינָא וְאִפִּי אַחוּהֵי וּבְנוּהֵי לֹא נָסִיב אַרְי נָטְרוּ
 מִטְרַת מִימְרֶךָ וּקְנִמְךָ לֹא אֲשִׁנּוּ: י יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ
 לְיַעֲקֹב וְתוֹרַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יִשְׁמְרוּ קְטוּרָה בְּאִפְּךָ
 וְכִלְלִי עַל־מִזְבִּיחֶךָ: יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרַתְךָ
 לְיִשְׂרָאֵל יִשְׁמְרוּ קְטוּרָה בְּאִפְּךָ וְכִלְלִי עַל־מִזְבִּיחֶךָ:
 כְּשֶׁרִין אֵלִין דִּילְפֹּן דִּינִיךָ לְיַעֲקֹב וְאוּרִידְךָ
 לְיִשְׂרָאֵל יִשׁוּן קְטַרְתָּ בּוֹסְמִין קְדָמְךָ וּגְמִיר
 לְרַעְוָא עַל מִדְּבַחְךָ: יא בְּרַךְ יְהוָה חֵילֹו וּפַעַל יְדָיו
 תִּרְצֶה מַחֲזֵן מְתַנִּים קִמְיוּ וּמִשְׁנָאִיו מִן־יְקוּמוֹן:
 בְּרַךְ יְהוָה חֵילֹו וּפַעַל יְדָיו תִּרְצֶה מַחֲזֵן מְתַנִּים
 קִמְיוּ וּמִשְׁנָאִיו מִן־יְקוּמוֹן: בְּרַךְ יִי נִכְסוּהֵי וְקִרְבָּן
 יְדוּהֵי תִקְבֵּל בְּרַעְוָא תִּבְרַח חֲרָצָא דְסָנְאוּהֵי וּדְבַעֲלִי
 דְּבִבּוּהֵי דְלֹא יְקוּמוֹן: ס יֵב לְבַנְיָמִן אָמַר יְדִיד
 יְהוָה יִשְׁכֵּן לְבֶטֶח עָלָיו חֲפָה עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין
 בְּתַפְיוּ שָׁכֵן: לְבַנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֵּן לְבֶטֶח
 עָלָיו חֲפָה עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין בְּתַפְיוּ שָׁכֵן: ס

א וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךָ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים
 אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ: וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר
 בִּרְךָ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
 מוֹתוֹ: וְדָא בְּרַפְתָּא דִּי בְרִיד מֹשֶׁה נִבְיָא דִּי יֵת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם מוֹתָהּ: ב וַיֹּאמֶר יְהוָה מִסִּינֵי בָא
 וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מֵהָר פֶּאֶרֶן וְאִתָּהּ
 מִרְבֶּכֶת קָדֵשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לְמוֹ: וַיֹּאמֶר יְהוָה
 מִסִּינֵי בָא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מֵהָר פֶּאֶרֶן
 וְאִתָּהּ מִרְבֶּכֶת קָדֵשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לְמוֹ: וְאָמַר
 יִי מִסִּינֵי אֲתַגְלִי וְזֹהוּר יִקְרָה מִשְׁעִיר אֲתַחֲזִי לְנָא
 אֲתַגְלִי בְּגִבְרַתָּה מְטוּרָא דְפֶאֶרֶן וְעֵמָה רִבְכַּת
 קְדִישִׁין כְּתִב יְמִינָהּ מִגּוֹ אֲשַׁתָּא אוּרִידָתָא יְהִב
 לְנָא: ג אֵף חֲבִב עַמִּים כָּל־קְדֻשָּׁיו בִּידְךָ וְהֵם
 תִּכּוּ לְרַגְלֶךָ יֵשׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ: אֵף חֲבִב עַמִּים
 כָּל־קְדֻשָּׁיו בִּידְךָ וְהֵם תִּכּוּ לְרַגְלֶךָ יֵשׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ:
 אֵף חֲבִבְנוֹן לְשִׁבְטָא כָּל קְדִישׁוּהֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל
 בְּגִבּוּרָא אִפְקִינוֹן מִמְצָרִים וְאִנּוֹן מִדְּבָרִין תַּחּוֹת
 עֲנָנָךְ נְטִלִין עַל מִימְרֶךָ: ד תוֹרָה צוּה־לָנוּ מֹשֶׁה
 מוֹרֶשֶׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב: תוֹרָה צוּה־לָנוּ מֹשֶׁה
 מוֹרֶשֶׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב: אוּרִידָתָא יְהִב לְנָא מֹשֶׁה
 מִסְרָה יִרְתָּא לְכִנְשֵׁת יַעֲקֹב: ה וַיְהִי בִישְׁרוֹן מִלֶּךְ
 בְּהַתְּאִסְפָּה רֹאשִׁי עִם יְחִיד שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל: וַיְהִי
 בִישְׁרוֹן מִלֶּךְ בְּהַתְּאִסְפָּה רֹאשִׁי עִם יְחִיד שְׁבָטֵי
 יִשְׂרָאֵל: וְהוּהּ בִישְׁרָאֵל מִלְכָּא בְּאִתְּפִנְשׁוֹת רִישֵׁי
 עַמָּא כְּחֵדָא שְׁבָטָא דִּישְׂרָאֵל: ו יְחִי רְאוּבֵן וְאֶל־
 יָמֹת וַיְהִי מִתְיוּ מִסְפָּר: יְחִי רְאוּבֵן וְאֶל־יָמֹת וַיְהִי
 מִתְיוּ מִסְפָּר: ס יְחִי רְאוּבֵן לְחַי עֲלָמָא וּמוֹתָא
 תִּנְיָנָא לֹא יָמוֹת וּקְבִלּוֹן בְּנוּהֵי אֲחִסְנִתְהוֹן
 בְּמִנְיָנְהוֹן: ז וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמֶר שְׁמַע יְהוָה
 קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תִּבְיָאֵנוּ יְדִיו רַב לֹו וְעֹז
 מִצְרֵי תִהְיֶה: וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמֶר שְׁמַע יְהוָה
 קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תִּבְיָאֵנוּ יְדִיו רַב לֹו וְעֹז

לְבַנְיָמָן אָמַר רַחֲמָא דִּי יִשְׂרָאֵל לְרַחֲצָן עֲלוּהִי יְהִי
מִגֵּן עֲלוּהִי כָּל יוֹמָא וּבִארְעָה תִּשְׁרִי שְׁכִנְתָּא:

שְׁלִישִׁי י' וְלִיּוֹסֵף אָמַר מְבִרְכַת יְהוָה אֲרֻצּוֹ מִמֶּנֶּה
שְׁמַיִם מְפִל וּמִתְהוּם רְבִיצַת תַּחַת: וְלִיּוֹסֵף אָמַר
מְבִרְכַת יְהוָה אֲרֻצּוֹ מִמֶּנֶּה שְׁמַיִם מְפִל וּמִתְהוּם
רְבִיצַת תַּחַת: וְלִיּוֹסֵף אָמַר מְבִרְכָא מִן קָדָם יי'
אַרְעָה עֲבָדָא מִגְדָּנִין מְשַׁלָּא דְשִׁמְיָא מְלַעֲלָא
וּמִמְבוּעֵי עֵינָן וּתְהוּמִין דְּנִגְדָּן מִמַּעַמְקֵי אֲרַעָא
מְלָרַע: י' וּמִמֶּנֶּה תְּבוּאוֹת שְׁמַשׁ וּמִמֶּנֶּה גְרִשׁ יְרֻחִים:
וּמִמֶּנֶּה תְּבוּאוֹת שְׁמַשׁ וּמִמֶּנֶּה גְרִשׁ יְרֻחִים:
וְעֲבָדָא מִגְדָּנִין וְעֲלָלָן מִיבּוּל שְׁמַשׁא וְעֲבָדָא
מִגְדָּנִין מְרִישׁ יְרַח בִּירַח: י' וּמִרְאֵשׁ הַרְרֵי־קָדָם
וּמִמֶּנֶּה גְּבֻעוֹת עוֹלָם: וּמִרְאֵשׁ הַרְרֵי־קָדָם וּמִמֶּנֶּה
גְּבֻעוֹת עוֹלָם: וּמְרִישׁ טוּרֵיָא בְּפִירֵיָא וּמִטּוֹב רָמָן
דְּלֹא פִסְקָן: י' וּמִמֶּנֶּה אֲרֵץ וּמִלְאָה וּרְצוֹן שְׁכֵנִי
סִנְה תְּבוּאוֹתָהּ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקָד נְגִיר אַחֲיוֹ:
וּמִמֶּנֶּה אֲרֵץ וּמִלְאָה וּרְצוֹן שְׁכֵנִי סִנְה תְּבוּאוֹתָהּ
לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקָד נְגִיר אַחֲיוֹ: וּמִטּוֹב אֲרַעָא
וּמִלְאָה רְעִי לֹה דְשְׁכִנְתָּהּ בְּשִׁמְיָא וְעַל מִשָּׁה
אַתְגָּלִי בְּאַסְנָא יִתֵּן כָּל אֲלִין לְרִישָׁא דִּיּוֹסֵף
וּלְגִנְיָא פְּרִישָׁא דְאַחוּהִי: י' בְּכוֹר שׁוּרֹו הָדָר לֹו
וּקְרַנִּי רֹאשׁ קְרַנְיֹו בְּהֵם עֲמִים יִנְגַח יַחְדּוֹ אַפְסִי־
אֲרֵץ וְהֵם רַבְבוֹת אַפְרִים וְהֵם אֲלָפֵי מְנַשֶּׁה:
בְּכוֹר שׁוּרֹו הָדָר לֹו וּקְרַנִּי רֹאשׁ קְרַנְיֹו בְּהֵם עֲמִים
יִנְגַח יַחְדּוֹ אַפְסִי־אֲרֵץ וְהֵם רַבְבוֹת אַפְרִים וְהֵם
אֲלָפֵי מְנַשֶּׁה: רַבָּא דְבִנְוֵהִי זִינָא לֹה וּגְבוּרָן
דְּאַתְעִבִּידָא לֹה מִקְדָּם תְּקַפָּא וְרוּמָא דִּילָהּ
בְּגִבְרַתָּהּ עֲמִמְיָא יִקְטֹל כְּחָדָא עַד סִיפֵי אֲרַעָא
וְאַנְוִן רַבּוּתָא דְּבֵית אַפְרִים וְאַנְוִן אֲלָפִיָּא דְּבֵית
מְנַשֶּׁה: ס

רביעי י"א וְלִזְבוּלָן אָמַר שְׁמַח זְבוּלָן בְּצִאתָהּ
וְיִשְׁשָׁכָר בְּאַהֲלֵיָּהּ: וְלִזְבוּלָן אָמַר שְׁמַח זְבוּלָן
בְּצִאתָהּ וְיִשְׁשָׁכָר בְּאַהֲלֵיָּהּ: וְלִזְבוּלָן אָמַר חֲדִי
זְבוּלָן בְּמַפְקָהּ לְאַנְחָא קָרְבָא עַל בְּעָלֵי דְכַכּוּד

וְיִשְׁשָׁכָר בְּמַהֲקָהּ לְמַעַבְדָּא זְמַנִּי מוֹעֲדֵיָא
בִּירוּשָׁלַם: י' עֲמִים הַרְיִיקָרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ וּבְחִיר־
צֶדֶק כִּי שִׁפְעַע יָמִים יִינְקוּ וּשְׁפָנִי טְמוּנֵי חוּל:
עֲמִים הַרְיִיקָרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ וּבְחִיר־צֶדֶק כִּי שִׁפְעַע
יָמִים יִינְקוּ וּשְׁפָנִי טְמוּנֵי חוּל: ס שְׁבִטֵיָא דִּישְׂרָאֵל
לְטוּר בֵּית מִקְדָּשָׁא יִתְפַּנְשׁוּן תַּמָּן יִפְסוּן נִכְסֵת
קוּדֶשִׁין לְרַעוּא אַרִי נִכְסֵי עֲמִמְיָא יִיכְלוּן וְסִימָא
דְּמִשְׁמָרָא בְּחֵלָא מִתְגַּלִּיא לְהוּן: כ' וְלִגְדָּא אָמַר
בְּרוּךְ מְרַחֵב גֶּדֶר פְּלָבִיא שְׁכֵן וְטָרַף זְרוּעַ
אַף־קָדְקָד: וְלִגְדָּא אָמַר בְּרוּךְ מְרַחֵב גֶּדֶר פְּלָבִיא
שְׁכֵן וְטָרַף זְרוּעַ אַף־קָדְקָד: וְלִגְדָּא אָמַר בְּרוּךְ
אַפְתִּי לְגֶד כְּלִיתָא שְׁרִי וְיִקְטוּל שְׁלִטוּנִין עִם
מַלְכִין: כ"א וְיִרְאָא רֹאשִׁית לֹו בִּישָׁם חֲלָקַת
מַחֲקָה סָפּוֹן וְיִתְאֵל רֹאשִׁי עִם צֶדֶקַת יְהוָה עֲשֵׂה
וּמִשְׁפָּטֵי עַם־יִשְׂרָאֵל: וְיִרְאָא רֹאשִׁית לֹו בִּישָׁם
חֲלָקַת מַחֲקָה סָפּוֹן וְיִתְאֵל רֹאשִׁי עִם צֶדֶקַת יְהוָה
עֲשֵׂה וּמִשְׁפָּטֵי עַם־יִשְׂרָאֵל: וְאַתְקַבֵּל בְּקִדְמָתָא
דִּילָהּ אַרִי תַמָּן בְּאַחְסִנְתָּהּ מִשָּׁה סְפָרָא רַבָּא
דִּישְׂרָאֵל קַבִּיר וְהוּא נָפַק וְעַל בְּרִישׁ עָמָא זְכוּן
קָדָם יי' עֲבַד וְדִינוּהִי עִם יִשְׂרָאֵל: ס

חמישי כ"ב וְלִרְנָן אָמַר דִּין גִּיר אַרְיָה יִנְגַח מִן־הַבָּשָׂן:
וְלִרְנָן אָמַר דִּין גִּיר אַרְיָה יִנְגַח מִן־הַבָּשָׂן: וְלִדָּן
אָמַר דִּין תַּקִּיף כְּגִיר אַרְיָן אֲרַעָה שְׁתִּיָּא מִן
נַחֲלָא דְנִגְדָּן מִן מִתְנָן: כ"ב וְלִנְפִתְלִי אָמַר נְפִתְלִי
שְׁבַע רְצוֹן וּמִלְאָה בְּרַכַת יְהוָה יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה:
וְלִנְפִתְלִי אָמַר נְפִתְלִי שְׁבַע רְצוֹן וּמִלְאָה בְּרַכַת
יְהוָה יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה: וְלִנְפִתְלִי אָמַר נְפִתְלִי
שְׁבַע רְעוּא וּמְלִי בְּרַכָּן מִן קָדָם יי' מַעַרְב יָם
גְּנוּסֵר וְדְרוּמָא יִרַח: ס כ"ד וְלֹאֲשֵׁר אָמַר בְּרוּךְ
מְבַנֵּים אֲשֶׁר יְהִי רְצוֹן אַחֲיוֹ וְטַבֵּל בְּשִׁמְוִן רְגֵלוֹ:
וְלֹאֲשֵׁר אָמַר בְּרוּךְ מְבַנֵּים אֲשֶׁר יְהִי רְצוֹן אַחֲיוֹ
וְטַבֵּל בְּשִׁמְוִן רְגֵלוֹ: וְלֹאֲשֵׁר אָמַר בְּרוּךְ מְבַרְכַת
בְּנֵיָא אֲשֶׁר יְהִי רְעוּא לְאַחוּהִי וְיִתְרַבֵּי בְּתַפְנוּקֵי
מַלְכִין: כ"ה בְּרוּךְ וְנַחֲשֵׁת מִנְעֻלָּהּ וּבִימֻיָּהּ דְּבִבְיָהּ:

בְּרוֹל וְנִחַשְׁתָּ מִנְעֻלָּךְ וּכְיָמֶיךָ דְּבִאָדָה: תִּקְרֶיף
כְּפִרְזָלָא וְנִחַשְׁתָּ וּכְיָמֶיךָ עוֹלָמְתָךְ תִּקְרֶפֶךָ: כּו אֵין
כָּאֵל יִשְׁרוֹן רַכֵּב שְׁמַיִם בְּעוֹרֶךָ וּבִגְאוּתוֹ
שְׁחָקִים: אֵין כָּאֵל יִשְׁרוֹן רַכֵּב שְׁמַיִם בְּעוֹרֶךָ
וּבִגְאוּתוֹ שְׁחָקִים: לִית אֱלֹה אֱלֹהָ דְיִשְׂרָאֵל
דְּשִׁכְנֵתָהּ בְּשִׁמְיָא בְּסַעְדָךְ וְתִקְפָּה בְּשִׁמִּי שְׁמִיָּא:

שִׁישׁ כּו מַעֲנֵה אֱלֹהֵי קֳדָם וּמִתַּחַת זִרְעַת עוֹלָם
וַיִּגְרֶשׁ מִפְּנֵיךְ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשֹּׁמֵד: מַעֲנֵה אֱלֹהֵי
קֳדָם וּמִתַּחַת זִרְעַת עוֹלָם וַיִּגְרֶשׁ מִפְּנֵיךְ אוֹיֵב
וַיֹּאמֶר הַשֹּׁמֵד: מְדוּר אֱלֹהָ דִּי מִלְקַדְמִין
בְּמִימְרָה מִתְעַבֵּד עֲלֵמָא וְתִרִיף מִקְדָּמָךְ סִנְאָה
וְאָמַר שְׂצִי: כח וַיִּשְׁפֹּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָל עֵין
יַעֲקֹב אֶל־אֶרֶץ דִּגְן וְתִירוֹשׁ אֶף־שְׁמִי יַעֲרֹפֶר
טל: וַיִּשְׁפֹּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָל עֵין יַעֲקֹב אֶל־אֶרֶץ
דִּגְן וְתִירוֹשׁ אֶף־שְׁמִי יַעֲרֹפֶר־טל: וּשְׂרָא יִשְׂרָאֵל
לְרַחֲצֵן בַּלְחוּדְהִי כַּעֲשֵׂן בִּרְכָתָא דְּבִרְכַּנּוֹן יַעֲקֹב
אֲבוּהוֹן לְאַרְעָא עֲבָדָא עֲבוּר וְחִמְרָא אֶף שְׁמִיָּא
דַּעֲלוּהוֹן יִשְׁמִשְׁנֻן בְּטֵלָא: כט אֲשִׁירֶךְ יִשְׂרָאֵל
מִי כְמוֹד עִם נוֹשַׁע בִּיהוָה מִגֵּן עוֹרֶךָ וְאֲשֶׁר־
חָרַב גְּאוּתְךָ וַיַּכְּחוּ אוֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל־
כְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרֹךְ: אֲשִׁירֶךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹד עִם
נוֹשַׁע בִּיהוָה מִגֵּן עוֹרֶךָ וְאֲשֶׁר־חָרַב גְּאוּתְךָ וַיַּכְּחוּ
אוֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל־כְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרֹךְ: טוּבָךְ
יִשְׂרָאֵל לִית דְּכוּתְךָ עֲמָא דְּפִרְקָנָה (מו) קָדָם יי
תִּקְרֶיף בְּסַעְדָךְ וּדְמֵן קְדָמוּהִי נִצְחֵן גִּבּוֹרְתְךָ
וּיְכַבִּינן סִנְאָךְ לָךְ וְאַתָּה עַל פְּרִיקַת צוּאֵרִי
מִלְכִּיהוֹן תִּדְרֹךְ: ס

שְׁבִיעִי א וַיַּעַל מֹשֶׁה מַעֲרֶבֶת מוֹאָב אֶל־הָר נֹבֹ
רֹאשׁ הַפְּסָגָה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וַיֵּרְאוּהוּ יְהוָה
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דָּן: וַיַּעַל מֹשֶׁה
מַעֲרֶבֶת מוֹאָב אֶל־הָר נֹבֹ רֹאשׁ הַפְּסָגָה אֲשֶׁר
עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וַיֵּרְאוּהוּ יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־
הַגִּלְעָד עַד־דָּן: וַיִּסְלַק מֹשֶׁה מִמִּישְׁעָא דְּמוֹאָב
לְטוּרָא דְּנָבוּ רִישׁ רִמְתָּא דִּי עַל אֶפֶי יְרֵחוֹ וְאַחֲזִיָּה

יִי יֵת כָּל אֶרְעָא יֵת גִּלְעָד עַד דָּן: כ וְאֵת
כָּל־נַפְתָּלִי וְאֶת־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאֵת כָּל־
אֶרֶץ יְהוּדָה עַד הַיָּם הָאֲחֵרוֹן: וְאֵת כָּל־נַפְתָּלִי
וְאֶת־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאֵת כָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה עַד
הַיָּם הָאֲחֵרוֹן: וְיֵת כָּל נַפְתָּלִי וְיֵת אֶרְעָא דְּאֶפְרַיִם
וּמְנַשֶּׁה וְיֵת כָּל אֶרְעָא דִּיהוּדָה עַד יָמָא מַעֲרָבָא:
ז וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת־הַכְּפָר בַּקָּעַת יְרֵחוֹ עִיר
הַתְּמָרִים עַד־צֹעַר: וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת־הַכְּפָר בַּקָּעַת
יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים עַד־צֹעַר: וְיֵת דְּרוֹמָא וְיֵת
מִישְׁעָא בַּקָּעַתָּא דִּירְחוֹ קִרְתָּא דְּדָקְלָא עַד צֹעַר:
ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו וְאֵת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב לֵאמֹר לְזִרְעֲךָ אֶתְנַנָּה
הָרְאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר: וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלָיו וְאֵת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב לֵאמֹר לְזִרְעֲךָ אֶתְנַנָּה הָרְאִיתִיךָ
בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר: וְאָמַר יי לֹה דָא אֶרְעָא
דִּי קִימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב לְמִימַר לְבָנֶיךָ
אֶתְנַנָּה אַחֲזִיתְךָ בְּעֵינֶיךָ וְלִתְמֵן לֹא תַעֲבֹר:
ה וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֲבַד־יְהוָה בָּאָרֶץ מוֹאָב
עַל־פִּי יְהוָה: וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֲבַד־יְהוָה בָּאָרֶץ
מוֹאָב עַל־פִּי יְהוָה: וּמִית תִּפְּחֵן מֹשֶׁה עֲבָדָא דִּי
בָּאֶרְעָא דְּמוֹאָב עַל מִימְרָא דִּי: י וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִל
בָּאָרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־יָדַע אִישׁ
אֶת־קְבָרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִל
בָּאָרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־יָדַע אִישׁ
אֶת־קְבָרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וַיִּקְבֹּר יְתָהּ בְּחִילְתָּא
בָּאֶרְעָא דְּמוֹאָב לְקַבֵּל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא יָדַע אָנָּשׁ
יֵת קְבָרְתָּהּ עַד יוֹמָא הַדִּין: יא וּמֹשֶׁה בֶן־מֵאָה
וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בָּמָתוֹ לֹא־כָהֲתָה עֵינֹו וְלֹא־נָגַם
לְחֹה: וּמֹשֶׁה בֶן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בָּמָתוֹ לֹא־
כָהֲתָה עֵינֹו וְלֹא־נָגַם לְחֹה: וּמֹשֶׁה בֶּר מֵאָה
וְעֶשְׂרִין שָׁנִין כִּד מִית לֹא כָהֵת עֵינוּהִי וְלֹא שָׁנָא
זִיו יִקְרָא דְּאִפְוָה: יב וַיִּכְבְּדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־
מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיַּחֲמוּ יָמִי

אֶל־פָּנִים: וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כַּמֶּשֶׁה דִּי
 אֲתַגְלִי לָהּ יְיָ אֶפְיָן בְּאַפְּיָן: י' לְכַלְהֵאֲתֹת
 וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שְׁלַחוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאַרְצָן
 מִצְרַיִם לַפְּרָעָה וּלְכַלְעֻבְדָּיו וּלְכַל־אַרְצוֹ: לְכַל־
 הָאֲתֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שְׁלַחוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת
 בְּאַרְצָן מִצְרַיִם לַפְּרָעָה וּלְכַלְעֻבְדָּיו וּלְכַל־אַרְצוֹ:
 לְכַל אֲתִיָּא וּמוֹפְתִיָּא דִּי שְׁלַחַה יְיָ לְמַעַבְד
 בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לַפְּרָעָה וּלְכַל עֲבָדֵיהִי וּלְכַל
 אֲרַעָה: י" וּלְכַל הֵיד הַחֲזוּקָה וּלְכַל הַמּוֹרָא
 הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֶשֶׁה לַעֲיִנִּי בְּלִי־יִשְׂרָאֵל:
 וּלְכַל הֵיד הַחֲזוּקָה וּלְכַל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה
 מֶשֶׁה לַעֲיִנִּי בְּלִי־יִשְׂרָאֵל: וּלְכַל יָדָא תַקְפְּתָא וּלְכַל
 חֲזוֹנָא רַבָּא דִּי עֲבַד מֶשֶׁה לַעֲיִנִּי כֹל יִשְׂרָאֵל:
 וּלְכַל הֵיד הַחֲזוּקָה וּלְכַל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
 עָשָׂה מֶשֶׁה לַעֲיִנִּי בְּלִי־יִשְׂרָאֵל: חֲזַק וְנִתְחַזַּק

בְּכִי אֲבָל מֶשֶׁה: וַיִּכְבְּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֶשֶׁה
 בְּעֶרְכַּת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ יָמֵי בְּכִי אֲבָל
 מֶשֶׁה: וַיִּכְבְּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מֶשֶׁה בְּמִישְׁרֵיָּא
 דְּמוֹאָב תְּלַתִּין יוֹמִין וּשְׁלִימוּ יוֹמֵי בְכִיתָא אֲבָלָא
 דְּמֶשֶׁה: ט וַיְהִי־שָׁעָא בְּנִזּוֹן מָלֵא רוּחַ חֲכָמָה
 כִּי־סָמַךְ מֶשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֱלֹוֵי
 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֶשֶׁה:
 וַיְהִי־שָׁעָא בְּנִזּוֹן מָלֵא רוּחַ חֲכָמָה כִּי־סָמַךְ מֶשֶׁה
 אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֱלֹוֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ
 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֶשֶׁה: וַיְהִי־שָׁעָא כִּי נָזַל מְלִי
 רוּחַ חֲכָמָתָא אֲרִי סָמַךְ מֶשֶׁה יָת יְדֵיהִי עָלֵוְהִי
 וַקְבִּילוּ מִנָּה בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַעֲבָדוּ כִּמָּא דִּי פִקִּיד יְיָ
 יָת מֶשֶׁה: י' וְלֹא־לָקֶם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כַּמֶּשֶׁה
 אֲשֶׁר יָדְעוּ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים: וְלֹא־לָקֶם נָבִיא
 עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כַּמֶּשֶׁה אֲשֶׁר יָדְעוּ יְהוָה פָּנִים

הפטרה לפרשת וזאת הברכה ביהושע פרק א

א וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֶשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון מִשְׁרַת מֶשֶׁה לֵּאמֹר:
 ב מֶשֶׁה עַבְדִּי מָת וְעַתָּה קוּם עֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְכָל־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 אָנֹכִי נָתַן לָהֶם לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל: ג כָּל־מְקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כִּפְּרִי־לָכֶם בּוֹ לָכֶם נִתְּנוּ כַּאֲשֶׁר
 דִּבַּרְתִּי אֶל־מֶשֶׁה: ד מִהַמְּדָבָר וְהַלְבִּנוֹן הַזֶּה וְעַד־הַנֶּחֱר וְהַגָּדוֹל נְהַר־פָּרָת כָּל אֶרֶץ הַחֲתִים
 וְעַד־הַיָּם הַגָּדוֹל מִבּוֹא הַשָּׁמֶשׁ יְהִיָּה גְבוּלְכֶם: ה לֹא־יִתְּנִיצֵב אִישׁ לַפָּנִיךָ כֹּל יָמֵי חַיֶּיךָ כַּאֲשֶׁר
 הָיִיתִי עִם־מֶשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ לֹא אֲרַפֶּךָ וְלֹא אַעֲזֹבְךָ: ו חֲזַק וַאֲמִין כִּי אֶתְּהַלֵּךְ אֶת־הָעָם
 הַזֶּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבוֹתָם לָתֵת לָהֶם: ז רַק חֲזַק וַאֲמִין מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת
 כְּכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה מֶשֶׁה עַבְדִּי אֶל־תִּסּוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאל לְמַעַן תִּשְׁכִּיל בְּכָל אֲשֶׁר
 תִּלְךָ: ח לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיד וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וּלְיָלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת
 כְּכָל־הַכְּתוּב בּוֹ כִּי־אֲנִי תַצְלִיחַ אֶת־דְּרָכְךָ וְאֲנִי תִשְׁכִּיל: ט הֲלֹוא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וַאֲמִין אֶל־תַּעֲרֹץ
 וְאַל־תַּחַת כִּי עִמָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּלְךָ: י וַיֵּצֵא יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שֹׁטְרֵי הָעָם לֵאמֹר:
 י"א עֲבְרוּ | בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וַיְצִיאוּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר הִכִּינוּ לָכֶם צִדָּה כִּי בַּעֲדָהּ | שְׁלֹשֶׁת יָמִים
 אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לְבּוֹא לְרִשֵּׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם
 לְרִשְׁתָּהּ: י"ב וְלֹא־וָבִנִּי וְלִגְדִי וְלַחֲצִי שִׁבְט הַמְּנַשֶּׁה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: י"ג זְכוּר אֶת־הַדְּבָר

אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֲבַד-יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מֵנִיחַ לָכֶם וְנָתַן לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת: יִגְשִׁיכֶם טַפְכֶם וּמִקְנֵיכֶם יֵשְׁבוּ בָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֶבֶר הִירְדֵן וְאַתֶּם תַּעֲבְרוּ חֲמִשִּׁים לָפָנַי אַחֲיֵיכֶם כָּל גְּבוּרֵי הַחֵיל וְעֹזְרֵתֶם אוֹתָם: מִן עַד אֲשֶׁר-יָנִיחַ יְהוָה לְאַחֲיֵיכֶם כָּכֶם וְיִרְשׁוּ גַם-הֶמָּה אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם וְשַׁבְתֶּם לָאָרֶץ יִרְשָׁתְכֶם וְיִרְשָׁתֶם אוֹתָהּ אֲשֶׁר וְנָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֶבֶר הִירְדֵן מִזֶּרֶח הַשָּׁמֶשׁ: מִן וַיַּעֲזֹר אֶת-יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתֶנּוּ נַעֲשֶׂה וְאֶל-כָּל-אֲשֶׁר תִּשְׁלַחְנוּ גִלְדִּי: יִכְבֹּל אֲשֶׁר-שָׁמַעְנוּ אֶל-מֹשֶׁה בֶּן נִשְׁמָע אֱלִיף רַק יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵיךְ עִמָּךְ כָּאֲשֶׁר הָיָה עִם-מֹשֶׁה: יִכְבֹּל-אִישׁ אֲשֶׁר-יִמְרָה אֶת-פִּידוֹ וְלֹא-יִשְׁמַע אֶת-דְּבָרֶיךָ לְכָל אֲשֶׁר-תִּצְוֶנּוּ יוֹמָת רַק חֹזֵק וְאַמִּץ:

לוח ללימוד הרמב"ם י"א בתשרי ה'תשפ"ו – כ' בתשרי ה'תשפ"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"א בתשרי	הל' מטמאי משכב ומושב פרק יג. הל' שאר אבות הטומאות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הל' מלוה ולוה פרק יג.	מ"ע קד. צו.
ש"ק	י"ב בתשרי	פרק ג-ה.	פרק יד.	מ"ע צו.
א'	י"ג בתשרי	פרק ו-ח.	פרק טו.	מ"ע צז.
ב'	י"ד בתשרי	פרק ט-יא.	פרק טז.	מ"ע צז.
ג'	ט"ו בתשרי	פרק יב-יד.	פרק יז.	מ"ע קה.
ד'	ט"ז בתשרי	פרק טו-יז.	פרק יח.	מ"ע קה.
ה'	י"ז בתשרי	פרק יח-כ.	פרק יט.	מ"ע צח.
ו'	י"ח בתשרי	הל' טומאת אוכלין.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק כ.	מ"ע צח.
ש"ק	י"ט בתשרי	פרק ד-ו.	פרק כא.	מ"ע צח.
א'	כ' בתשרי	פרק ז-ט.	פרק כב.	מ"ע צח.
ב'	כ"א בתשרי	פרק ייב.	פרק כג.	מ"ע צח.
ג'	כ"ב בתשרי	פרק יג-טו.	פרק כד.	מ"ע צח.
ד'	כ"ג בתשרי	פרק טז. הל' כלים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק כה.	מ"ע צח.
ה'	כ"ד בתשרי	פרק ג-ה.	פרק כו.	מ"ע קז.
ו'	כ"ה בתשרי	פרק ו-ח.	פרק כז.	מ"ע קח.

לבית חב"ד, בית הכנסת, לעסק או לחוסד החינוכי
התוכן מתעדכן כל העת, בקטעים רלוונטיים
תוכן מרתק ומותאם לקהל היעד

מבצע מיוחד
לארץ הקודש:
35% הנחה
לשנה
ראשונה

JEM ישראלי < did.li/JEM-tv < 03-3883554

לחיות עם הרבי - סביב השעון

וידאו מהרבי ברצף
בכל שעות היממה

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחה החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', י"א בתשרי	5:25	4:37	5:46	6:43	9:30	12:29	12:59	18:22.2	18:46
ש"ק, י"ב בתשרי	5:25	4:38	5:47	6:44	9:30	12:29	12:59	18:21.0	18:45
א', י"ג בתשרי	5:26	4:39	5:47	6:45	9:30	12:29	12:59	18:19.7	18:44
ב', י"ד בתשרי	5:27	4:40	5:48	6:45	9:30	12:29	12:59	18:18.5	18:43
ג', ט"ו בתשרי	5:27	4:40	5:49	6:46	9:30	12:28	12:58	18:17.2	18:41
ד', ט"ז בתשרי	5:28	4:41	5:49	6:47	9:30	12:28	12:58	18:16.0	18:40
ה', י"ז בתשרי	5:29	4:42	5:50	6:47	9:30	12:28	12:58	18:14.7	18:39
ו', י"ח בתשרי	5:29	4:42	5:51	6:48	9:30	12:27	12:57	18:13.5	18:38
ש"ק, י"ט בתשרי	5:30	4:43	5:51	6:49	9:30	12:27	12:57	18:12.3	18:37
א', כ' בתשרי	5:31	4:44	5:52	6:50	9:30	12:27	12:57	18:11.1	18:35
ב', כ"א בתשרי	5:31	4:44	5:53	6:50	9:30	12:27	12:57	18:09.9	18:34
ג', כ"ב בתשרי	5:32	4:45	5:53	6:51	9:30	12:26	12:56	18:08.7	18:33
ד', כ"ג בתשרי	5:33	4:46	5:54	6:52	9:30	12:26	12:56	18:07.6	18:32
ה', כ"ד בתשרי	5:33	4:47	5:55	6:52	9:31	12:26	12:56	18:06.4	18:31
ו', כ"ה בתשרי	5:34	4:47	5:55	6:53	9:31	12:26	12:56	18:05.3	18:30

הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
האזינו	17:46	18:56	18:02	18:58	17:52	18:57	18:03	18:58
ערב חג הסוכות	17:42	18:53	17:58	18:54	17:48	18:53	18:00	18:54
שבת חוה"מ	17:38	18:48	17:53	18:50	17:43	18:48	17:55	18:50
ערב שמחת תורה	17:34	18:44	17:50	18:46	17:39	18:45	17:51	18:46
בראשית	17:29	18:40	17:45	18:42	17:35	18:40	17:47	18:42

לזכות אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' **אברהם משה דייטש** והרה"ח ר' **גבריאל גופין** שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' **זלמן יודא** ור' **יוסף יצחק**,
בני הרה"ח ר' **שלום ישעני** ע"ה **דייטש**